

## महाराष्ट्र विधानसभा

चौथे अधिवेशन, २०२०

### अतारांकित प्रश्नोत्तरांची यादी

प्रश्नांची एकूण संख्या - ५०

राज्यातील सर्वच शाळांतील विद्यार्थ्यांना पूर्व प्राथमिक व प्राथमिक स्तरावर शिक्षणसुविधा देण्याबाबत

(१) ६० (०७-०४-२०२०). श्री.मोहन मते (नागपूर दक्षिण), श्रीमती माधुरी मिसाळ (पर्वती), श्री.सुरेश (राजूमामा) भोळे (जळगाव शहर), श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती), श्री.विकास ठाकरे (नागपूर पश्चिम), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्री.सुभाष धोटे (राजुरा), श्री.हिरामण खोसकर (इगतपूरी), श्री.मोहनराव हंबर्डे (नांदेड दक्षिण), श्री.लहू कानडे (श्रीरामपूर), कुमारी प्रणिती शिंदे (सोलापूर शहर मध्य), श्री.संग्राम थोपटे (भोर), श्री.समीर कुणावार (हिंगणघाट) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) नागपूर जिल्ह्यातील इयत्ता पहिली आणि दुसरीच्या सुमारे ३५ टक्के विद्यार्थ्यांना अद्याप एकही अक्षर वाचता येत नसल्याचे दिनांक १४ जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास प्रसिध्द झालेल्या 'असर २०१९' या अहवालातून निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय, असल्यास, नागपूर जिल्ह्यातील इयत्ता पहिली आणि दुसरीच्या वर्गामधील २५ टक्क्यांपेक्षा जास्त विद्यार्थ्यांमध्ये आवश्यक भाषिक कौशल्ये विकसीत झाले नसल्याचे तसेच १ ते ९ हे आकडे अजूनही वाचता येत नसल्याचे या अहवालातून निदर्शनास आले, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, शासनाने नागपूर जिल्ह्यातील विदारक शिक्षण परिस्थितीची गंभीर दखल घेवून नागपूरसह राज्यातील सर्वच शाळांतील विद्यार्थ्यांना पूर्व प्राथमिक व प्राथमिक स्तरावर उत्तम शिक्षणसुविधा देवून भविष्यासाठी त्यांचा पाया मजबूत करण्याच्या दृष्टीने कोणती उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहेत,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. वर्षा गायकवाड (०५-११-२०२०) : (१) व (२) अंशतः खरे आहे.

(३) विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास व्हावा, या हेतुने शिक्षकांना निष्ठा या प्रशिक्षण कार्यक्रमातून प्रशिक्षित करण्यात येत आहे.

१. राज्यातील सर्व शासकीय व स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या शाळांमधील इयत्ता १ ली ते ५ वी च्या गुणवत्ता विकासासाठी मराठी मुलभूत वाचन प्रशिक्षण इयत्ता १ ली ते ५ वी च्या सर्व शिक्षकांना देण्यात आले.

प्रारंभिक भाषा विकास, समजपूर्वक वाचन व स्तर आधारित अध्ययन हे उपक्रम नियोजित आहेत.

२. गणित विषयाकरिता गणित संबोध प्रशिक्षण हे प्रशिक्षण इयत्ता १ ली ते ५ वी च्या सर्व शिक्षकांना देण्यात आले आहे.

३. भाषा व गणित अध्ययन समृद्धी साहित्य संच सर्व शासकीय व स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या शाळांना पुरविण्यात आलेला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

---

**सिहोरा (जि.भंडारा) धानखरेदीतील बोगस कारभाराची चौकशी होणेबाबत.**

(२) १३८ (१४-०४-२०२०). श्री.मनोहर चंद्रिकापूर (अर्जुनी-मोरगांव) : सन्माननीय अन्न व नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सिहोरा (जि.भंडारा) येथील दि सहकारी राईस मिल येथे धान खरेदी केंद्रावर शेतकऱ्यांची फसवणूक होत असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, मोजमाप करताना आधारभूत धान खरेदी केंद्रात शासनाने ठरवून दिलेल्या ४० किलो वजनाच्या ऐवजी ४२ ते ४३ किलो पोत्याचे मोजमाप केले जाते तसेच ठरवून दिलेल्या हमाली व्यतिरीक्त जादा हमाली घेत असल्याचे देखील निदर्शनास आले आहे , हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत चौकशी होण्याबाबत भंडारा जिल्हाधिकारी कार्यालयावर शेतकऱ्यांनी तुरतारी मोर्चा काढला होता, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने सदर प्रकरणाची दखल घेवून उक्त मिलवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. छगन भुजबळ (१३-१०-२०२०) : (१), (२) व (३) हे खरे नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

---

**मुंबईमध्ये शासनाची मान्यता न घेताच अनधिकृत शाळा सुरु असल्याबाबत**

(३) ६५६ (०९-०४-२०२०). श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), अॅड.राहुल नार्वेकर (कुलाबा), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्री.रईस शेख (भिवंडी पूर्व) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई मध्ये शासनाची मान्यता न घेताच सुरु असलेल्या अनधिकृत शाळांवर एक लाख रुपये दंड लावण्यात येणार असल्याचा निर्णय, शासन पातळीवर घेण्यात आला असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, मुंबई मधील अनधिकृत शाळांची यादी शासनाकडे सादर करण्यात आली, असून शासन आणि पालिकेच्या परवानगी शिवाय मुंबई मध्ये २३१ शाळा सुरु करण्यात आल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणाची शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने अनधिकृत शाळांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**प्रा. वर्षा गायकवाड (११-११-२०२०) :** (१) बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम, २००९ मधील कलम १८(५) नुसार सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या पूर्वपरवानगीशिवाय सुरु ठेवलेल्या शाळांना रुपये एक लाख इतक्या रकमेच्या द्रव्यदंडाची शिक्षा करण्याची तरतूद आहे.

(२) व (३) होय. विभागीय शिक्षण उपसंचालक, मुंबई विभाग, मुंबई यांनी संबंधित संस्थांना अनधिकृत शाळा बंद करण्याबाबत कळविले असून, सदर अनधिकृत शाळेमध्ये प्रवेश न घेणेबाबत वर्तमानपत्राच्या माध्यमातून पालकांना आवाहन करण्यात आले आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नायगाव (ता.खंडाळा, जि.सातारा) येथे कौशल्य प्रशिक्षण केंद्र उभारण्याबाबत**

(४) ६६१ (२३-०४-२०२०). श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), श्री.प्रमोद (राजू) रतन पाटील (कल्याण ग्रामीण), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.महेश बालदी (उरण), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), श्री.किसन कथोरे (मुरबाड), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्री.कुमार आयलानी (उल्हासनगर), श्री.संजय सावकारे (भुसावळ) : सन्माननीय कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) सातारा जिल्ह्यातील क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले यांचे जन्मगाव असलेल्या खंडाळा तालुक्यातील नायगाव येथे पुणे विद्यापीठाशी करार करून कौशल्य प्रशिक्षण केंद्र उभारण्यात येणार असल्याची बाब माहे जानेवारी २०२० च्या पहिल्या आठवड्यात निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या माध्यमातून सातारा जिल्ह्यातील युवतींना उद्योजकतेचे धडे व स्पर्धा परिक्षेचा अभ्यास करता येणार आहे हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, अपर मुख्य सचिव (कौ.वि.) यांचे अध्यक्षतेखाली पार पडलेल्या मासिक समन्वय समितीच्या बैठकीमध्ये जिल्हा नियोजन विकास समितीच्या (DPDC) निधीमधून राज्यातील सर्व जिल्ह्यात स्पर्धा परीक्षा केंद्र स्थापन करणेसाठी आवश्यक कार्यवाही करावी अशा सूचना देण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, या अनुषंगाने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे काय,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**श्री. नवाब मलिक (०५-११-२०२०) :** (१) अंशतः खरे आहे.

- (२), (३) व (४) सर्व जिल्ह्यात कौशल्य प्रशिक्षण केंद्र सुरु करण्याबाबत जिल्हा कौशल्य विकास समिती विभागाच्या दि.२७ मे २०२० शासन निर्णयान्वये सक्षम आहे. तथापि, स्पर्धा परीक्षा अभ्यास हा विषय कौशल्य विकास व उद्योजकता विभागाच्या अखत्यारीत येत नाही.
- (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

#### मुंबईतील अॅटोरिक्षा, टॅक्सी व अॅप वर आधारित टॅक्सीवर नियंत्रण ठेवण्याबाबत

(५) ६६५ (०७-०४-२०२०). श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), श्री.प्रमोद (राजू) रतन पाटील (कल्याण ग्रामीण), श्री.अशोक पवार (शिरूर), श्री.किसन कथोरे (मुरबाड), श्री.कुमार आयलानी (उल्हासनगर), डॉ.बालाजी किणीकर (अंबरनाथ), श्री.संजय सावकारे (भुसावळ), श्री.सुरेश (राजूमामा) भोळे (जळगाव शहर), श्री.योगेश सागर (चारकोप), श्री.संजय पोतनीस (कलिना), श्री.दिलीप लांडे (चांदिवली), श्री.सुनिल राऊत (विक्रोळी), श्री.मंगेश कुडाळकर (कुर्ला), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.महेश बालदी (उरण), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्री.किशोर जोरगेवार (चंद्रपूर) : सन्माननीय परिवहन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यात मुंबईतील रिक्शा-टॅक्सी भाडेवाड, भाडे नाकारणे, मनमानी पध्दतीने भाडे आकारणे यामुळे त्रस्त झालेल्या प्रवाश्यांच्या तक्रारींच्या अनुषंगाने अॅटोरिक्षा, टॅक्सी व अॅप वर आधारित टॅक्सीवर अंकुश ठेवण्यासाठी खटुआ समितीची स्थापना केली होती, हे, खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त समितीने माहे ऑक्टोबर, २०१७ मध्ये वा त्यादरम्यान शासनास अहवाल सादर केला असून सदर अहवाल शासनाने स्विकारला नसल्याची बाब माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे ही खरे आहे काय,

- (३) असल्यास, उक्त खटुआ समितीचा अहवाल न स्विकारण्याची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत,
- (४) असल्यास, याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे काय,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**अॅड. अनिल परब (१८-११-२०२०) :** (१), (२), (३) व (४) शासनाने दि.१०.१०.२०१६ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यातील ऑटोरिक्षा/टॅक्सीचे भाडेदर सुत्र विहित करण्याकरीता श्री.बी.सी.खटुआ, संचालक, मुंबई ट्रान्सफॉर्मेशन सपोर्ट युनिट यांच्या अध्यक्षतेखाली तीन सदस्यीय समिती गठीत केली होती.

समितीने दि.०९.१०.२०१७ रोजी शासनास अहवाल सादर केला. अहवालातील शिफारशीच्या अनुषंगाने दि.०९.०३.२०२० रोजी शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आलेला आहे. (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**कै. पुंडलिक बाबू बहुउद्देशिय शिक्षण संस्था, बांबरड खु. (महादेवाचे) (ता.पाचोरा, जि.जळगांव)**  
**येथील माध्यमिक विद्यालयात भौतिक सुविधा नसल्याबाबत**

- (६) ११२४ (०८-०४-२०२०) श्री.किशोर पाटील (पाचोरा) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) बांबरड खु. (महादेवाचे) (ता.पाचोरा, जि.जळगांव) येथील कै. पुंडलिक बाबू बहुउद्देशिय शिक्षण संस्थेच्या माध्यमिक विद्यालयात कोणत्याही प्रकारच्या भौतिक सुविधा नसल्याने या शाळेतील विद्यार्थ्यांनी माहे नोव्हेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान बहिष्कार टाकला होता, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या संदर्भात शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले, व त्यानुसार कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**प्रा. वर्षा गायकवाड (१८-११-२०२०) :** (१) होय.

- (२) व (३) सदर शाळेस क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांनी भेट देऊन शाळा व्यवस्थापन व विद्यार्थी-पालकांची एकत्रित बैठक घेतली होती. सदर भेटीत काही भौतिक सुविधा अपूर्ण असल्याचे आढळून आले व सदर सुविधा उपलब्ध करून देण्याबाबत शाळेला नोटीस देण्यात आली होती. तदनंतर शाळेने अपूर्ण सुविधा पूर्ण केल्या असल्याचे शिक्षणाधिकारी, जळगांव यांनी कळविले आहे.

**ठाणे परिवहन विभागाने नवा हेल्पलाईन क्रमांक देण्याबाबत**

(७) १२७० (०८-०४-२०२०). श्री.योगेश सागर (चारकोप), श्रीमती माधुरी मिसाळ (पर्वती), श्री.समीर कुणावार (हिंगणघाट), श्री.सुनिल कांबळे (पुणे कॅन्टोन्मेंट), श्री.भिमराव तापकीर (खडकवासला) : सन्माननीय परिवहन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील ठाणे येथे महिला प्रवाशांसह अन्य प्रवाशांना आणीबाणीच्या वेळी तातडीने मदत मिळावी म्हणून आर.टी.ओ. ने सुरु केलेला खास हेल्पलाईन १८००२२५३३५ हा नंबर बऱ्याच कालावधी पासून बंद असल्याचे दिनांक ०२ जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, रात्री-अपरात्री महिलांना प्रवास करणे जिकिरीचे असून महिलांशी गैर वर्तणूक करणे तसेच उद्धटपणे वागणे या घटनांमध्ये वाढ झाली असल्याने परिवहन विभागाने नवा हेल्पलाईन क्रमांक द्यावा, अशी मागणी होत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत शासनाने कोणती उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत,

**अॅड. अनिल परब (२४-११-२०२०) :** (१) होय.

(२) व (३) प्रादेशिक परिवहन कार्यालय, ठाणे हे कार्यालय दि.१६.०८.२०१९ पासून नवीन जागेमध्ये स्थलांतरीत झाले आहे. स्थलांतरानंतर सदर हेल्पलाईन नंबर एमटीएनएल विभागाकडून दिनांक ०९.०१.२०२० रोजी कार्यान्वीत करण्यात आला. तथापि, तांत्रिक कारणांमुळे सदर सेवा पुन्हा बंद झाली आहे.

टोल फ्री क्रमांकासाठी आवश्यक असणारी आय.व्ही.आर.एस. यंत्रणा ही कालबाह्य व दुरुस्त न होणारी असल्याने आवश्यक यंत्रणा कार्यान्वीत करण्यासाठी निविदा प्रक्रिया पूर्ण करून नवीन आय.व्ही.आर.एस. यंत्रणा खरेदी करण्यात येईल. सद्यस्थितीत महिलांच्या मदतीसाठी हेल्पलाईन क्र.१०९१ व १८१ हे क्रमांक उपलब्ध आहेत.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**पुणे शहरात ऑनलाईन खरेदीत ग्राहकांची होत असलेली फसवणूक**

(८) १३१७ (०६-०४-२०२०). श्रीमती माधुरी मिसाळ (पर्वती), श्री.चेतन तुपे (हडपसर) : सन्माननीय अन्न व नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) ऑनलाईन खाद्यपदार्थ मागविल्यानंतर चुकीचे खाद्यपदार्थ मिळणे, मोबाईलऐवजी लाकडी बॉक्स येणे, बँकेतून परस्पर पैसे ट्रान्सफर होणे, ऑनलाईन तिकीट काढल्यानंतर नियोजित आसनावर भलत्याच व्यक्तींचे बुकिंग असणे अशा अनेक प्रकारच्या जिल्हा व अतिरिक्त जिल्हा ग्राहक न्यायालयात सुमारे ३१ हजार २७८ तक्रारी प्राप्त झाल्याचे माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, माहे जानेवारी, २०१९ ते डिसेंबर, २०१९ अखेर ४९ ऑनलाईनच्या तक्रारीपैकी केवळ ५ प्रकरणाचा निकाल लागला असून उर्वरित खटले प्रलंबित आहेत, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार ऑनलाईन फसवणुक करणाऱ्यांवर कोणती कारवाई करण्यात आली वा येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**श्री. छगन भुजबळ (२८-१०-२०२०) :** (१) जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण मंच, पुणे येथे माहे डिसेंबर, २०१९ अखेर एकूण २०,५१७ तक्रारी दाखल झालेल्या आहेत. यापैकी माहे जानेवारी, २०१९ ते डिसेंबर, २०१९ अखेर ४९ तक्रारी ऑनलाईनच्या संबंधात आहेत. तसेच जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण मंच, अतिरिक्त पुणे मंचात माहे डिसेंबर, २०१९ अखेर एकूण ११,०३३ तक्रारी दाखल झाल्या असून यापैकी माहे जानेवारी, २०१९ ते डिसेंबर, २०१९ अखेर २० तक्रारी ऑनलाईनच्या संबंधात आहेत. जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण मंच, पुणे व अतिरिक्त जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण मंच, पुणे यांचेकडे एकूण ३१,५५० तक्रारी दाखल असून त्यापैकी ऑनलाईनच्या तक्रारींची संख्या ६९ एवढी आहे.

(२) या दोन्ही तक्रार निवारण मंचातील एकूण प्राप्त ६९ तक्रारीपैकी प्रत्येकी ५ तक्रारी प्रकरणाचा निकाल संबंधित मंचाकडून देण्यात आलेला आहे.

(३) राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग तसेच जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण मंचात ग्राहक तक्रारी दाखल झाल्यानंतर ग्राहक संरक्षण अधिनियमातील तरतूदीनुसार, तक्रार दाखल करणे, तक्रारीवर प्रकरणनिहाय सुनावणी घेणे, युक्तीवाद ऐकणे, यासाठी आवश्यकतेनुसार कालावधी देणे आणि निकाल देणे याप्रमाणे तक्रारींचा निपटारा करण्यात येत असतो. त्यानुसार कार्यवाही सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही

---

#### राज्यातील ३१ व्या रस्ते सुरक्षा सप्ताहाच्या मोहिमेत स्कूलबसला वगळल्याबाबत

(९) १३७४ (०८-०४-२०२०). श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती), श्री.विकास ठाकरे (नागपूर पश्चिम), श्री.हिरामण खोसकर (इगतपूरी) : सन्माननीय परिवहन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्याती ३१ व्या रस्ते सुरक्षा सप्ताहाच्या मोहिमेत स्कूलबसला वगळण्यात आले असल्याचे दिनांक १४ जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, यामुळे स्कूल बस संघटना व पालकांमध्ये नाराजीचे वातावरण निर्माण झाले आहे, हे ही खरे आहे काय,

वि.स. २८ (८)

- (३) असल्यास, यासंदर्भात शासनाने माहिती घेऊन भविष्यात या उपक्रमात स्कूलबसना सामावून घेण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,  
(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**अॅड. अनिल परब (१८-११-२०२०) :** (१) व (२) अशा आशयाची बातमी दि.१४.०१.२०२० रोजी वर्तमानपत्रात प्रसिध्द झालेली आहे.

(३) दि.११ जानेवारी, २०२० ते दि.१७ जानेवारी, २०२० या कालावधीत राज्यात ३१ वे रस्ता सुरक्षा अभियान २०२० साजरा करण्यात आला. सदर रस्ता सुरक्षा अभियानांतर्गत रस्ता सुरक्षिततेसाठी प्रचार, जनजागृती जनप्रबोधनाकरीता राबवण्याच्या उपक्रमांबाबत शासनाने दि.०६.०१.२०२० च्या परिपत्रकान्वये सूचना देण्यात आल्या होत्या. त्यानुसार सदर परिपत्रकान्वये परिवहन विभाग, वाहतूक पोलिस विभाग, आरोग्य विभाग, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, शालेय शिक्षण विभाग, इतर सर्वसंबंधित नागरी संस्था/माल वाहतूकदार संघटना/ असोसिएशन यांच्याद्वारे राबवावयाच्या विविध उपक्रम नमूद करून सर्वसंबंधितांना रस्ता सुरक्षा अभियानात समावेश करून घेण्यात आलेले आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

#### राज्यातील नदयांचे प्रदूषण रोखण्याबाबत

**(१०) १७९८ (०७-०४-२०२०). श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड) :** सन्माननीय पर्यावरण व वातावरणीय बदल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यातील नदयांचे प्रदूषण रोखण्याकरिता शासनस्तरावर कोणत्या उपाययोजना केल्या वा करण्यात येत आहे,  
(२) असल्यास, त्याचे थोडक्यात स्वरूप काय आहे तसेच याकरिता सामाजिक संस्था व स्वयंसेवी संस्थांचा सहभाग घेण्यात येणार आहे काय, याबाबत शासनाची भूमिका काय आहे,  
(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**श्री. आदित्य ठाकरे (०३-११-२०२०) :** (१) महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाकडून कोणत्याही उद्योगास विनाप्रक्रिया सांडपाण्याचा विसर्ग करण्यास परवानगी देण्यात आलेली नाही. तसेच राज्यातील २७ महानगरपालिकांना त्यांच्या वार्षिक अंदाजपत्रकात २५% रक्कमेची तरतूद सांडपाणी व नागरी घनकच-याच्या व्यवस्थापनासाठी खर्च करण्याच्या सूचना दिल्या आहेत.

(२) नदीचे प्रदूषण कमी करण्यासाठी समाजातील सर्वच सामाजिक संस्था, स्वयंसेवी संस्था व मंडळ यांना पर्यावरण पुरक उपाययोजना करण्यासाठी मार्गदर्शक सूचना दिलेल्या आहेत:-

i) जलशयात मुल्यांचे विसर्जन टाळण्यासाठी कृत्रिम तलाव वा स्वतंत्र व्यवस्था (कुड) उपलब्ध करणे व त्याची व्यापक प्रसिध्दी करणे.



- ii) शाडू वा मातीपासून बनविण्यात आलेल्या नैसर्गिक रंगांच्या मुर्त्यांच्या वापरास प्रोत्साहान देणे व विशेष सवलत देणे.
  - iii) स्वतंत्र निर्माल्य कलश ठेवणे, ओला व सुका कच-यासाठी स्वतंत्र कचरा कुंड्या ठेवणे.
  - iv) स्थानिक स्वराज्य संस्था यानी सार्वजनिक मंडळाचे प्रतिनिधी, मंडळाचे अधिकारी, अशासकीय संस्थेचे प्रतिनिधी, स्थानिक पोलीस यंत्रणेचे प्रतिनिधी, यांचा समावेश असलेली समन्वय समिती स्थापन करावी.
  - v) प्लास्टिक पिशव्या, थर्माकोल व इतर पर्यावरणास हानीकारक वस्तुंचा अनावश्यक वापर टाळणे.
  - vi) घरकुलात, संस्था व निवासी संकुलात एक घरकुल एक गणपतीची संकल्पना रुजवणे.
- (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्य शासनाच्या शाळासिध्दी अभियानात शाळांचे बाह्यमूल्यांकन झाले नसल्याबाबत**

- (११) १८८४ (०९-०४-२०२०). श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती), श्री.विकास ठाकरे (नागपूर पश्चिम), श्री.हिरामण खोसकर (इगतपूरी), श्री.मोहनराव हंबर्डे (नांदेड दक्षिण), कुमारी प्रणिती शिंदे (सोलापूर शहर मध्य), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्री.सुभाष धोटे (राजूर), श्री.संग्राम थोपटे (ओर) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) अमरावतीसह राज्यातील शाळांची गुणवत्ता वाढावी यासाठी तीन वर्षापूर्वी सुरु करण्यात आलेल्या शाळासिध्दी अभियानात शाळांचे बाह्यमूल्यांकन अद्याप झालेले नाही, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, यासंदर्भात शासनाने राज्यातील शाळांचे बाह्य मूल्यांकन करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,
- (३) नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**प्रा. वर्षा गायकवाड (२४-११-२०२०) :** (१) हे खरे आहे.

- (२) व (३) निपा, नवी दिल्लीच्या शाळासिध्दी राष्ट्रीय वेब पोर्टलवर बाह्यमूल्यांकनाची सुविधा यापूर्वी उपलब्ध नव्हती. आता, ती उपलब्ध करण्यात आली असल्याने बाह्यमूल्यांकनाची कार्यवाही करण्यात येत आहे.

**राज्यातील प्राथमिक व माध्यमिक शाळांमधील ५ वी व ८ वीचे वर्ग जोडण्याबाबत निश्चित केलेले धोरण**

- (१२) २२९६ (०८-०४-२०२०). श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती), श्री.विकास ठाकरे (नागपूर पश्चिम), श्री.हिरामण खोसकर (इगतपूरी) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्य शासनाने राज्यातील सर्व प्रकारच्या शाळांमध्ये इयत्ता चौथीपर्यंत असलेल्या ५ वी व ७ वी पर्यंतच्या शाळेस ८ वी चा वर्ग जोडण्यास मान्यता दिली असल्याचा दिनांक २० ऑक्टोबर, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास निर्णय घेतला, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या नव्या निर्णयानुसार वर्ग जोडणीच्या अंमलबजावणीसाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

- प्रा. वर्षा गायकवाड (१२-११-२०२०) :** (१) दि.१९ सप्टेंबर, २०१९ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये इ.५ वी व इ.८ वी चा वर्ग जोडण्याबाबत सुधारित धोरण निश्चित करण्यात आले आहे. त्यानुसार शिक्षण संचालक (प्राथमिक) यांच्याकडून तपासणी करून प्रस्ताव शासनास सादर करण्याबाबत या शासन निर्णयान्वये सूचित करण्यात आले आहे.
- (२) सदर शासन निर्णयानुसार कार्यवाही करण्यात येत आहे
- (३) प्रश्न उद्भवत नाही

**राज्यातील सर्व अनुदानित शाळांची कामगिरी तपासणे व आभासी वर्ग उभारण्याचा प्रस्ताव सादर करण्याचे दिलेले निर्देश**

- (१३) २३६६ (०८-०४-२०२०). श्री.विश्वनाथ भोईर (कल्याण पश्चिम), श्री.अजय चौधरी (शिवडी), श्री.श्रीनिवास वनगा (पालघर), श्री.मोहन मते (नागपूर दक्षिण), डॉ.राहूल पाटील (परभणी), श्री.शांताराम मोरे (भिवंडी ग्रामीण), श्री.जानराज चौगुले (उमरगा), श्री.संजय पोतनीस (कलिना), श्री.दिलीप लांडे (चांदिवली), श्री.सुनिल राऊत (विक्रोळी), श्रीमती माधुरी मिसाळ (पर्वती), श्री.मंगेश कुडाळकर (कुर्ला), श्री.वैभव नाईक (कुडाळ), श्री.रणधीर सावरकर (अकोला पूर्व), श्री.सुरेश (राजूमामा) भोळे (जळगाव शहर), श्री.प्रताप अडसड (धामणगाव रेल्वे), श्री.राहूल कुल (दोंड), श्री.सुनिल कांबळे (पुणे कॅन्टोन्मेंट), श्री.योगेश सागर (चारकोप) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) शासनाकडून अनुदान घेणा-या शाळांची कामगिरी तपासणे व सर्व शाळांमध्ये आभासी वर्ग (व्हर्च्युअल क्लास रूम) उभारण्याबाबतचा प्रस्ताव शालेय शिक्षण विभागाने सादर करण्याचे निर्देश मा. मुख्यमंत्री यांनी माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान दिले आहेत, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त निर्देशानुसार आभासी वर्गाचा प्रस्ताव विभागाने सादर केला आहे काय,
- (३) असल्यास, प्रस्तावाचे स्वरूप काय आहे,
- (४) असल्यास, सदर प्रस्तावानुसार शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

- प्रा. वर्षा गायकवाड (०५-११-२०२०) :** (१) हे अशंत: आहे.  
(२), (३) व (४) राज्यातील ७६१ शाळांमध्ये सदर प्रकल्प राबविण्यात येत आहे. त्यामुळे तज्ञ शिक्षकांच्या मार्गदर्शनाचा लाभ विद्यार्थ्यांना होणार आहे.  
(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**ज्युबिली हायस्कूल (जि.चंद्रपूर) येथील विज्ञान प्रदर्शनात विद्यार्थ्यांना**

**निकृष्ट दर्जाचे भोजन देण्यात आल्याबाबत**

**(१४) २६४९ (०९-०४-२०२०). श्री.सुभाष धोटे (राजुरा) :** सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) ज्युबिली हायस्कूल (जि.चंद्रपूर) येथील विज्ञान प्रदर्शनात माहे डिसेंबर २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान विद्यार्थ्यांना भोजन व नाश्ता निकृष्ट दर्जाचा देण्यात आला असून त्यामध्ये अळ्या आढळून आल्याचे काही विद्यार्थी व शिक्षकांनी प्रशासनाच्या निदर्शनात आणून दिले होते, हे खरे आहे काय,  
(२) असल्यास याबाबत शिक्षण विभागाकडे तक्रार करण्यात आली मात्र प्रशासनाकडून याची दखल घेण्यात आली नाही, हे ही खरे आहे काय,  
(३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले व त्यानुसार विद्यार्थ्यांना निकृष्ट दर्जाचे भोजन पुरविणाऱ्या पुरवठादार वा संबंधित जबाबदार अधिकारी यांचेवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,  
(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**प्रा. वर्षा गायकवाड (१२-११-२०२०) :**(१) अशंत: खरे आहे.

(२) हे खरे नाही.

याबाबत शिक्षण विभागाकडे लेखी तक्रार प्राप्त झाली नाही.

(३) व (४) दिनांक २६/१२/२०१९ रोजी सदर प्रकरणाबाबतचे वृत्त दै.सकाळ या वृत्तपत्रामध्ये प्रकाशित करण्यात आले. सदर प्रकरणाबाबत चौकशी समिती गठीत करण्यात आली. चौकशी समितीच्या अहवालावरून अळी आढळल्याबाबत सिध्द होत नाही असा चौकशी समितीने अभिप्राय दिला आहे. त्यामुळे कारवाई करण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही.

**गोंदिया व भंडारा जिल्ह्यातील अवैध प्रवासी वाहतुकीबाबत**

**(१५) २९५२ (०९-०४-२०२०). श्री.विजय रहांगडाले (तिरोडा), श्री.विनोद अग्रवाल (गोंदिया) :**

सन्माननीय परिवहन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) गोंदिया व भंडारा जिल्ह्यात विना परवाना काळ्या पिवळ्या टॅक्सी प्रवासी वाहतूक करीत असल्याने दिवसेंदिवस अपघाताचे प्रमाण वाढत आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, उक्त अवैध काळ्या पिवळ्या टॅक्सी मुळे परिवहन विभागाला लाखो रुपयांचा तोटा सहन करावा लागत आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, शासनाने उक्त अवैध प्रवासी वाहतूक थांबविण्यासाठी कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**अॅड. अनिल परब (१८-११-२०२०) :** (१) व (२) हे खरे नाही.

तथापि, भंडारा जिल्ह्यात दि.१८.०६.२०१९ रोजी परवानाधारक असलेले काळी पिवळी वाहन क्रमांक MH-३१-AP-८२४१ तांत्रिक कारणामुळे नदीच्या पुलावरून पडल्यामुळे अपघात होऊन एकूण ६ प्रवासी दगावल्याची घटना घडलेली आहे.

(३) भंडारा व गोंदिया येथील उप प्रादेशिक परिवहन अधिकारी कार्यालयांच्या वायुवेग पथकांद्वारे अवैधरित्या चालणाऱ्या वाहनांवर नियमितपणे कारवाई करण्यात येते.

भंडारा व गोंदिया येथील उप प्रादेशिक परिवहन अधिकारी कार्यालयांच्या वायुवेग पथकांद्वारे परवानाधारक काळी पिवळी संवर्गातील वाहनातून होणाऱ्या क्षमतेपेक्षा जास्त प्रवासी वाहतूकीविरुद्ध वेळोवेळी कारवाई कारवाईत करण्यात आली आहे. माहे एप्रिल, २०१८ ते सप्टेंबर, २०१९ या कालावधीत वायुवेग पथकांद्वारे ३९५ वाहनांवर कारवाई करण्यात आली असून सदर कारवाईतून रु.१४,५०,४१२/- इतके तडजोड शुल्क वसूल करण्यात आलेले आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**१ ली ते ७ वी सर्व विषयांसाठी एकच पुस्तक या एकात्मिक पाठ्यपुस्तक योजनेबाबत"**

(१६) ३०८६ (०९-०४-२०२०). श्री.वैभव नाईक (कुडाळ), डॉ.राहूल पाटील (परभणी), श्री.संजय पोतनीस (कलिना) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय:-

(१) शासनाने महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन तथा बालभारतीकडे १ ली ते ७ वी च्या सर्व विषयांसाठी एकच पुस्तक" एकात्मिक पाठ्यपुस्तक योजनेचा" निर्णय सोपविला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या निर्णयाच्या अनुषंगाने बालभारतीने संकेतस्थळावर अपलोड करून पालकांकडून सुचना व हरकती मागविल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, त्या अनुषंगाने पालकांकडून आतापर्यंत किती सुचना व हरकती बालभारतीकडे प्राप्त झाल्या आहेत,

(४) असल्यास, त्यानुसार शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे, सदर योजनेचे स्वरूप काय आहे व त्याची अंमलबजावणी कॅम्पापासून करण्यात येणार आहे तसेच कार्यवाहीची सद्यःस्थिती काय आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**प्रा. वर्षा गायकवाड (१२-११-२०२०) :** (१) व (२) हे खरे आहे.

(३) व (४) याअनुषंगाने पाठ्यपुस्तक मंडळाकडे दिनांक २४.०२.२०२० अखेर एकूण ४६ सूचना प्राप्त झालेल्या आहेत.यामध्ये शासनाच्या या निर्णयाचे स्वागत करण्यात आले आहे. तसेच काही अभिप्रायांमध्ये हा उपक्रम चांगल्या पद्धतीने प्रभावीपणे राबविण्यासाठी सूचना करण्यात आल्या आहेत.

सद्यस्थितीमध्ये शासनाच्या धोरणानुसार इयत्ता पहिली ते सातवीच्या मराठी माध्यमातील विद्यार्थ्यांसाठी - "एकात्मिक पाठ्यपुस्तक योजनेचा" ही पथदर्शी स्वरूपात राबवण्यात येणार आहे. यानुसार इयत्तानिहाय (पहिली ते सातवी) सर्व विषयांसाठी एकच पाठ्यपुस्तक अशा स्वरूपात पृष्ठसंख्या विचारात घेऊन सर्व विषयांच्या एकत्रित स्वरूपातील पाठ्यपुस्तकांचे तीन भाग तयार करण्यात आले आहेत. विद्यार्थ्यांना वार्षिक वेळापत्रकानुसार एक-एक करून हे तीन भाग स्वतंत्रपणे शाळेत सोबत घेऊन जाता येणार आहेत. शालेय वर्ष २०२०-२१ मध्ये हा पथदर्शी प्रकल्प राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे यांच्या नियंत्रणाखाली अभ्यासला जाणार आहे. वर्षभरातील अभ्यासाच्या आधारे या प्रकल्पाची अंमलबजावणी भविष्यात व्यापक स्वरूपात करण्यासंदर्भातील सर्वकष अभ्यास करून प्रस्ताव/अहवाल त्यांचेमार्फत शासनाकडे सादर करण्यात येणार आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

#### बार्षी शहरात अनधिकृत व स्कॅप रिक्षांचे प्रमाण वाढल्याबाबत

**(१७) ४४७९ (१०-०४-२०२०).** श्री.राम सातपुते (माळशिरस) : सन्माननीय परिवहन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) बार्षी शहरात अनधिकृत व स्कॅप रिक्षांचे प्रमाण मोठ्या प्रमाणात वाढले असून शहरात बसची सोय नसल्याने प्रवाश्यांना रिक्षाने प्रवास करण्याशिवाय गत्यंतर नाही परंतु स्कॅप व अनधिकृत रिक्षांद्वारे प्रवास करताना प्रवाशांना नाहक त्रास सहन करावा लागत आहेत याकडे लक्ष वेधताना पोलीस प्रशासनामार्फत यांना मदत होत असल्याचे निदर्शनात आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शहरात नगरपरिषदेच्या वतीने सिटी बसची सोय नसल्यामुळे शिक्षणासाठी व वैद्यकीय उपचारासाठी अनधिकृत रिक्षांमधून प्रवास करावा लागत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, रिक्षा चालकांना बिल्ला, गणवेश तसेच मिटर नाही व अन्य कायदेशीर बाबींची पूर्तता न करता अल्पवयीन मुलेही रिक्षा सर्रासपणे चालवत आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, क्षमतेपेक्षा जास्त विद्यार्थी वाहतूक करणाऱ्या रिक्षा शहरात मोठ्या प्रमाणात आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय व त्यानुसार दोषी अधिकाऱ्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे, नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**अॅड. अनिल परब (१८-११-२०२०) :** (१) व (२) हे खरे नाही.

बाशी शहराकरीता उप प्रादेशिक परिवहन कार्यालय, सोलापूर यांनी १३१२ ऑटोरिक्षा व १५ काळी पिवळी जीप टॅक्सी परवाने जारी केले आहेत. तथापि, ३७ अनाधिकृत ऑटोरिक्षांवर कारवाई करण्यात आली आहे.

(३) व (४) हे खरे नाही.

अशा प्रकारची वाहने आढळल्यास त्यावर कारवाई करण्यात येते. अशा १२२६ वाहनांवर जिल्ह्यात कारवाई करण्यात आली असून त्यात ऑटोरिक्षांचा समावेश आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

---

**पुणे-नाशिक महामार्गावर वाहतूक नियमांचे उल्लंघन होत असल्याबाबत.**

**(१८) ५९७४ (१०-०४-२०२०). श्री.दिलीप मोहिते-पाटील (खेड आळंदी) :** सन्माननीय परिवहन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) पुणे-नाशिक महामार्गावर भोसरी ते चाकण दरम्यान तीन चाकी रिक्शा व इतर वाहन चालकांकडून नियमांचे उल्लंघन होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, प्रवासी रिक्शा व इतर वाहने या चौकात अवैधरित्या रस्त्यावर उभ्या असतात त्यामुळे वाहतूक कोंडी होऊन वाहनांच्या रांगा लागतात, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, क्षमतेपेक्षा अधिक प्रवासी बसल्याने अनेक वेळा अपघात होत असूनही वाहन चालकांकडून नियमांचे उल्लंघन करणाऱ्यांवर कारवाई केली जात नसल्याचे दिसून आले, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास उपरोक्त प्रकरणाची शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार संबधितांविरुद्ध कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**अॅड. अनिल परब (१८-११-२०२०) :** (१) व (२) हे खरे आहे.

(३) व (४) पुणे नाशिक महामार्गावर भोसरी ते चाकण दरम्यान तीन चाकी रिक्शा व इतर वाहनांकडून नियमांचे उल्लंघन होत असल्याने उप प्रादेशिक परिवहन कार्यालय, पिंपरी-चिंचवड येथील वायुवेग पथकामार्फत नियमितपणे कारवाई केली जाते. माहे एप्रिल, २०१९ ते माहे जानेवारी २०२० या कालावधीत केलेल्या कारवाईत ७२ वाहने दोषी आढळून आली असून सदर कारवाईत रु.१,७३,०००/- इतका दंड व रु.१६,००/- न्यायालयीन दंड अशी एकूण रु.१,८९,०००/- इतकी दंड वसूली करण्यात आलेली आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**डोंगरखर्डा (ता.कळंब, जि.यवतमाळ) येथील बचतगटाना देण्यात आलेल्या**

**रास्त भाव दुकानामध्ये अनियमितता झाली असल्याबाबत**

(१९) ६१६७ (१४-०४-२०२०). डॉ.अशोक उईके (राळेगाव) : सन्माननीय अन्न व नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) डोंगरखर्डा (ता.कळंब, जि.यवतमाळ) येथील स्थानिकांनी दिलेल्या निवेदनावरून बंद पडलेले रास्त भाव दुकान संबंधित विभागाच्या अधिका-याने प्रथम प्राधान्य असलेल्या प्रेरणा बचत गटाला डावलून जय जटाची महिला बचत गट, डोंगरखर्डा, ता.कळंब, जि.यवतमाळ यांच्या नावे मंजूर करण्यात आले असल्याचे दिनांक २१ जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, संबंधित विभागाने जय जटाची महिला बचतगटाची निवड कोणत्या निकषाद्वारे केली तसेच यात अनियमितता झाल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार दुकान मंजूर करतांना अनियमितता करणाऱ्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**श्री. छगन भुजबळ (१३-१०-२०२०) :** (१) व (२) हे खरे नाही.

दि.३.११.२००७ रोजीच्या शासन निर्णयातील तरतुदीनुसार जाहीरनाम्यातील मुदतीपर्यंत प्राप्त एकूण ६ अर्जांचा संपूर्ण प्रस्ताव समितीपुढे ठेवण्यात आला होता. सदर समितीने छाननीअंती जय जटाची महिला बचत गट वर्धनक्षम व कार्यक्षम असल्याने त्यांची निवड केली आहे.यासंदर्भात प्रेरणा बचत गटाने उपायुक्त (पुरवठा) अमरावती विभाग, अमरावती यांच्याकडे अपील केले असता उपायुक्त (पुरवठा), अमरावती यांनी जिल्हा पुरवठा अधिकारी, यवतमाळ यांचे आदेश कायम केले आहेत.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मराठवाड्यातील वॉटरग्रीड योजना व्यवहार्य नसल्याने**

**नवीन योजना कार्यान्वित करण्याबाबत**

(२०) ६४६४ (०७-०४-२०२०). श्री.मोहनराव हंबर्डे (नांदेड दक्षिण), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी) : सन्माननीय पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय:-

(१) मराठवाड्यातील नागरीकांच्या पिण्याच्या व शेतीच्या पाण्याचा प्रश्न कायमचा दूर करण्यासाठी गुजरातच्या धर्तीवर रुपये १५ हजार कोटी खर्च करून कार्यान्वित करण्यात येणारी वॉटरग्रीड योजना बंद करण्यात येणार असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, वॉटनग्रीड योजना व्यवहार्य नसल्याचे मत तज्जांनी दिले असल्याने मराठवाड्यातील नागरीकांचा पिण्याच्या व शेतीच्या पाण्याचा प्रश्न कायमस्वरूपी सोडविण्याकरिता नवीन व्यवहार्य व कायमस्वरूपी योजना अंमलात आणण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**श्री. गुलाबराव पाटील (०८-१०-२०२०) :**(१) हे खरे नाही.

(२) हे खरे नाही. शासनाने योजना टप्प्याटप्प्याने राबविण्याचे ठरविले आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**महावीर नगर ते कांदिवली स्टेशन (कांदिवली, मुंबई) दरम्यान सुरु असलेल्या रिक्शा वाहतूकी बाबत**

(२१) ६४९० (१०-०४-२०२०). **श्री.सुनील राणे (बोरीवली) :** सन्माननीय परिवहन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई उपनगरातील कांदिवली (प) येथे महावीर नगर संकल्प हॉटेल ते कांदिवली स्टेशन दरम्यान गत चार वर्षांपासून भारतीय जनता पार्टी रिक्शा वाहतूक सेवा संघ यांच्यामार्फत शेअर रिक्शा सुरु असून ह्याच मार्गावर दुस-या संस्थेने शेअर रिक्शा सुरु केल्यामुळे त्यांच्यामध्ये भांडणे होण्याची शक्यता असल्याने याबाबत चार वर्षांपासून सुरु असलेल्या सेवा संधाला सुलभ सेवा देण्याबाबत योग्य ती कार्यवाही करण्याकरिता स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी दिनांक ४ जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यादरम्यान प्रादेशिक परिवहन अधिकारी तथा अध्यक्ष, मुंबई महानगर क्षेत्र परिवहन प्राधिकरण, मुंबई यांना लेखी निवेदन दिले होते, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या लेखी निवेदनानुसार शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे तसेच याबाबत कोणता निर्णय घेण्यात आला आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**अॅड. अनिल परब (०६-१०-२०२०) :** (१) व (२) मुंबई महानगर क्षेत्र परिवहन प्राधिकरणाच्या दि.१९.०६.२०२० रोजी झालेल्या बैठकीत शेअर -ए-रिक्शा स्टॅण्डवर वाहन उभे करण्याबाबत प्राधिकरणाव्दारे निर्णय घेण्यात आलेला आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नांदेड येथील ग्यानमाता विद्याविहार शाळेने एका मुलीला प्रवेश नाकारल्याबाबत**

(२२) ७०६६ (१०-०४-२०२०). **श्री.बालाजी कल्याणकर (नांदेड उत्तर) :** सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-



- (१) नांदेड येथील ग्यानमाता विद्याविहार शाळेने देश रक्षणासाठी बलिदान दिलेल्या शहीद संभाजी कदम यांच्या मुलीला प्रवेश नाकारल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, शाळेने प्रवेश नाकारण्याची कारणे काय आहेत,
- (३) असल्यास, या प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय व त्यानुसार संबधित शाळा व्यवस्थापनावर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**प्रा. वर्षा गायकवाड (१३-११-२०२०) :** (१) होय.

- (२) शहीद संभाजी कदम यांच्या पाल्यास शाळेमध्ये प्रवेश देण्याबाबत शिक्षणधिकारी (प्राथमिक), जिल्हा परिषद यांनी शिफारस केली होती. तथापि, शाळेने सदर पाल्यास प्रवेश दिला नाही. शाळेतील कर्मचाऱ्याने शहीद कदम यांच्या पत्नीस मुख्याध्यापकांना भेटून न दिल्यामुळे त्यांना प्रवेश नाकारला असे त्यांना वाटले व त्यांनी याबाबत तक्रार केली व ते प्रसार माध्यमातून प्रकाशित झाले. तदनंतर, शाळेचे मुख्याध्यापक यांनी जिल्हाधिकारी यांच्या समक्ष सदर पाल्यास सन्मानपूर्वक प्रवेश देण्याबाबत मान्य केले.
- (३) सदर शाळा बालकांच्या मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम, २००९ मधील तरतुदीचा भंग करित असल्याने तसेच केंद्रीय माध्यमिक शिक्षण मंडळाच्या तरतुदीप्रमाणे शाळा पुर्तता करित नसल्याने शाळेची सी.बी.एस.सी.बोर्डाची मान्यता रद्द करण्याबाबत शिक्षणधिकारी (प्राथमिक) जिल्हा परिषद, नांदेड यांनी प्रादेशिक संचालक, केंद्रीय माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे यांच्याकडे शिफारस केली आहे.
- (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

#### धुळे शहरातील अल्पसंख्यांक वस्तींमध्ये मुला-मुलींसाठी वसतीगृह बांधण्याबाबत

(२३) ७१६० (०६-०४-२०२०). श्री.कुणाल पाटील (धुळे ग्रामीण), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्री.हिरामण खोसकर (इगतपूरी), श्रीमती प्रतिभा धानोरकर (वरोरा), श्री.सुभाष धोटे (राजूर), श्री.विकास ठाकरे (नागपूर पश्चिम), श्री.सुरेश वरपुडकर (पाथरी) : सन्माननीय अल्पसंख्यांक विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) धुळे शहरातील अल्पसंख्यांक वस्तींमध्ये मुला-मुलींसाठी वसतीगृह निर्माण करण्यात यावे अशी मागणी स्थानिक नागरीकांकडून वारंवार केली जात असल्याचे दिनांक १० फेब्रुवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय व त्यानुसार सदर मागणीच्या अनुषंगाने अल्पसंख्यांक विद्यार्थ्यांकरिता वसतीगृह निर्माण करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. नवाब मलिक (२३-१०-२०२०) : (१) प्रस्तुत प्रकरणी लोकप्रतिनिधीं कडून दिनांक २१ सप्टेंबर, २०२० रोजी जिल्हाधिकारी, धुळे कार्यालयास निवेदन प्राप्त झाले आहे.

(२) व (३) धुळे शहरात अल्पसंख्याक वस्तीमध्ये मुलामुलींसाठी वसतिगृह बांधकामासाठी जमीन उपलब्ध करून घेण्यासंदर्भात कार्यवाही सुरु आहे.

**आंतरराष्ट्रीय शिक्षण मंडळाने निवडलेल्या ८१ शाळांमध्ये विद्यार्थ्यांना  
पाठ्यपुस्तके उपलब्ध करून देण्याबाबत**

(२४) ८९६६ (२९-०५-२०२०). श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.राम कदम (घाटकोपर पश्चिम), श्री.अभिमन्यु पवार (औसा), श्री.मंगेश चव्हाण (चाळीसगाव), श्री.गणपत गायकवाड (कल्याण पूर्व), श्री.किसन कथोरे (मुरबाड), डॉ.बालाजी किणीकर (अंबरनाथ) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय:-

(१) आंतरराष्ट्रीय शिक्षण मंडळाने निवडलेल्या ८१ शाळांमध्ये इयत्ता पहिली ते पाचवीच्या वर्गात प्रवेश देण्यात आलेल्या विद्यार्थ्यांना आंतरराष्ट्रीय दर्जाचा सुधारित अभ्यासक्रम व पाठ्यपुस्तके तयार करून घेण्यासाठी शासनाने दिनांक ३० मार्च २०२० रोजी वा त्या सुमारास शासन निर्णयान्वये "राज्यस्तरीय अभ्यासक्रम निर्मिती समिती" गठीत केली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास समितीच्या कार्यामध्ये आंतरराष्ट्रीय दर्जाचा सुधारित अभ्यासक्रम तयार करणे, त्याप्रमाणे पाठ्यपुस्तके निर्मितीसाठी तज्ञ समितीचे गठन करणे तसेच शैक्षणिक वर्ष सुरु होण्यापूर्वी पाठ्यपुस्तके उपलब्ध होण्यासाठी आवश्यक ते नियोजन व संनियंत्रण करणे या कामांचा त्यात समावेश आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, या समितीच्या आतापर्यंत किती बैठका झाल्या आहेत,

(४) असल्यास, कोरोनाचा प्रादुर्भाव व लॉकडाऊनचा कालावधी विचारात घेता या ८१ शाळेतील विद्यार्थ्यांना त्यांचे शैक्षणिक वर्ष वाया जाऊ नये याकरिता वेळेत पाठ्यपुस्तके उपलब्ध होण्यासाठी उक्त समितीने तसेच शासनाने कोणते नियोजन केले आहे,वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. वर्षा गायकवाड (२४-११-२०२०) : (१) हे अशंत: आहे.

राज्यातील सर्वच शाळांसाठी आंतरराष्ट्रीय दर्जाचा अभ्यासक्रम तयार करण्यासाठी "राज्यस्तरीय अभ्यासक्रम निर्मिती समिती" गठीत करण्यात आली आहे.

(२) हे खरे आहे.

(३) या समितीच्या आतापर्यंत चार बैठका झाल्या आहेत.

(४) सर्वच शाळेतील विद्यार्थ्यांसाठी पाठ्यपुस्तके उपलब्ध करण्यात आली आहेत. शिवाय ८१ शाळेतील शिक्षकांना Bridge Course Material ऑक्टोबर, २०२० च्या दुसऱ्या आठवड्यात उपलब्ध करून देण्यात येणार आहेत.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मुंबईतील कांदरपाडा, दहिसर, परिसरातील शिधावाटप दुकानातून  
धान्याचा होत असलेला काळाबाजार**

(२५) ११४६७ (११-०७-२०२०). श्रीमती यामिनी यशवंत जाधव (भायखळा), श्री.रमेश कोरगांवकर (भांडूप पश्चिम) : सन्माननीय अन्न व नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई दहिसर येथील कांदरपाडा परिसरात कोरोना प्रादुर्भावाच्या पार्श्वभूमीवर गरीब व गरजू नागरीकांना भारतीय खाद्य निगममार्फत शिधावाटप दुकानदारांना पुरविला जाणारा पावणेतीन लाख रुपयांचा गूह जप्त करून काळाबाजार करणाऱ्या दुकान मालकांना गुन्हे शाखेच्या कक्ष १२ च्या पथकाने अटक केल्याचे दि.२१ मे, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार काय कारवाई केली वा करण्यात येत आहे

(३) तसेच अशा प्रकारचा काळाबाजार करणाऱ्या इतर किती शिधावाटप दुकानांवर कोणती कारवाई करण्यात आली आहे,

(४) असल्यास, नागरीकांची फसवणूक होऊ नये व काळाबाजार करणाऱ्या शिधावाटप दुकानदारांवर अंकुश ठेवण्यासाठी शासनाने कोणत्या उपाययोजना वा कार्यवाही केली,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**श्री. छगन भुजबळ (१२-१०-२०२०) :** (१) व (२) हे खरे आहे.

गुन्हे प्रकटीकरण शाखेकडून एम.एच.बी. पोलीस ठाणे येथे वि.स्था.गु.नों.क्र.२५४/२०२० अन्वये गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे.

(३) व (४) सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेअंतर्गत वितरीत होणाऱ्या अन्नधान्याचा गैरव्यवहार होऊ नये यासाठी वेळोवेळी दुकानांच्या तपासण्या करून ४ रास्तभाव दुकानांची प्राधिकारपत्रे निलंबित करण्यात आली आहेत व १ दुकानाचे प्राधिकारपत्र रद्द करण्यात आले आहे. त्यापैकी २ रास्त भाव दुकानदारांविरुद्ध जीवनावश्यक वस्तू अधिनियम, १९५५ अन्वये संबंधित पोलिस ठाणे येथे गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**बरडयाचीवाडी (ता.त्र्यंबकेश्वर, जि.नाशिक) येथील पाणी टंचाई दूर करण्याबाबत**

(२६) ११७१७ (१७-०९-२०२०). श्रीमती सीमा महेश हिरे (सीमाताई) (नाशिक पश्चिम) :

सन्माननीय पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) बरडयाचीवाडी (ता.त्र्यंबकेश्वर, जि.नाशिक) येथील विहीर कोरडी पडल्याने ग्रामस्थांना पाण्यासाठी भटकंती करावी लागत असल्याने वैतरणा धरणातून पाणी पुरवठा करण्याची मागणी ग्रामस्थांनी जिल्हाधिकारी, नाशिक यांच्याकडे केली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले तसेच सदर गावातील पाणी टंचाई दूर करण्याच्यादृष्टीने टँकर अथवा अन्य स्रोताद्वारे पाणीपुरवठा करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. गुलाबराव पाटील (१९-१०-२०२०) : (१) तहसिलदार, गटविकास अधिकारी, पंचायत समिती त्र्यंबकेश्वर व उपअभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा जिल्हा परिषद यांच्या संयुक्त पाहणी दरम्यान ग्रामस्थांनी वैतरणा धरणातून पाणी पुरवठा करण्याची मागणी केली आहे.

- (२) तहसिलदार, गटविकास अधिकारी, पंचायत समिती, त्र्यंबकेश्वर व उपअभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा जिल्हा परिषद यांच्या संयुक्त पाहणी दरम्यान माहे मे, २०१९ मध्ये विहिर उद्गावाची पातळी कमी पर्जन्यामुळे खोल गेल्याने बडर्याची वाडीला पाणी टंचाईस सामोरे जावे लागल्याचे आढळून आले. टाकेदेवगाव ग्रामपंचायत टँकरद्वारे बडर्याची वाडीतील विहिरीत पाणी टाकून त्याद्वारे पाणी पुरवठा करण्यात येत होता. सदर तळाचे पाणी काढण्यासाठी विहिरीत उतरत असल्याचे निदर्शनास आले. त्यानंतर ग्रामपंचायतीस सूचना देऊन वावी हर्ष मधुन येणारी पाईप लाईन दुरूस्त करून पाणी पुरवठा सुरू करण्यात आला. सदर वाडी व गावाचा जलजीवन मिशन सन २०२०-२१ या वर्षाच्या आराखड्यात समावेश करण्यात आलेला आहे.
- (३) अशी बाब नाही.

**खामगाव (जिल्हा बुलढाणा) येथे खाद्य निगमचा इलेक्ट्रॉनिक काटा जप्त केल्याबद्दल**

(२७) ११८५९ (१४-०९-२०२०). अॅड.आकाश फुंडकर (खामगांव) : सन्माननीय अन्न व नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) खामगाव (जि.बुलढाणा) येथील वैधमापन शास्त्र विभागाने दिनांक ३० एप्रिल, २०२० रोजी वा त्यासुमारास कारवाई करून भारतीय खाद्य निगमचा धान्य मोजमाप करणारा इलेक्ट्रॉनिक वजन काटा जप्त केला, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, वजन काटा जप्त करण्याची कारणे काय आहेत,
- (३) असल्यास, वजन काट्यात दोष निर्माण करणाऱ्यांवर कोणती कारवाई करण्यात आली, सदर प्रकार किती दिवसापासून सुरू होता तसेच आतापर्यंत किती धान्याची अफरातफर करण्यात आली आहे ?

**श्री. छगन भुजबळ (२७-१०-२०२०) :** (१) महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ यांचे टॅम्पूर्नी फाटा, खामगांव येथील गोडाऊन ब्लॅकस्टोन लॉजिस्टिक प्रायव्हेट लिमिटेड यांनी लिजवर घेतलेले असून तेथील काटा ब्लॅकस्टोन लॉजिस्टिक प्रायव्हेट लिमिटेड यांच्या मालकीचा आहे. सदर काट्याचे इंडिकेटर दि. २९/४/२०२० रोजी जप्त करण्यात आले आहे.

(२) निरीक्षक, वैध मापन शास्त्र, खामगांव विभाग यांनी दि. २९/४/२०२० रोजी मेसर्स ब्लॅकस्टोन लॉजिस्टिक प्रा. लि. यांच्या खामगांव येथील गोडाऊनला भेट दिली असता तपासणी दरम्यान तेथील वे-ब्रिज चे इंडिकेटर नादुरुस्त असल्याचे आढळून आले. नविन इंडिकेटर लावण्यासाठी शासनाची परवानगी न घेतल्याने वैध मापन शास्त्र नियम २००९ चे कलम ८(३) नुसार तसेच महाराष्ट्र वैध मापन शास्त्र (अंमलबजावणी) नियम, २०११ चे कलम १८ (३) नुसार खटला नोंदवून इंडिकेटर जप्त केले आहे.

(३) सदर प्रकरणी मेसर्स ब्लॅकस्टोन लॉजिस्टिक प्रायव्हेट लिमिटेड यांचेकडून दंडापोटी प्रशमन शुल्क रक्कम रु. २८,०००/- एवढे प्रशमन शुल्क वसूल करण्यात आले आहे.

#### राज्यात पर्यटन व्यवसायाला पुर्ववत चालना देण्याबाबत

**(२८) ११९४३ (१६-०९-२०२०).** श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर) : सन्माननीय पर्यटन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कोरोनाच्या प्रादुर्भावामुळे राज्यातील नागरीकांच्या प्रवासावर आणि पर्यटनावर मोठा परिणाम झाला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या व्यवसायावर अवलंबून असलेल्या लाखो लोकांच्या नोक-या जाण्याचा धोका निर्माण झाला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्याअनुषंगाने पर्यटन व्यवसायाला पुर्ववत चालना मिळण्यासाठी कोणती कार्यवाही वा उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**श्री. आदित्य ठाकरे (०२-११-२०२०) :** (१) व (२) होय, हे खरे आहे.

(३) पर्यटन व्यवसायाला पुर्ववत चालना मिळण्यासाठी विविध उपाययोजना करण्यात येत असून राज्यातील पर्यटनस्थळे, हॉटेल्स, रेस्टॉरंटस् कोव्हिड-१९ च्या निर्बंधांचे पालन करून सुरु करण्यास परवानगी देण्यात आली आहे. कोव्हिड निर्बंधाचे पालन करून छोट्या सहलीचे आयोजन करण्यास परवानगी देण्यात आली आहे. आदरातिथ्य क्षेत्राला प्रोत्साहन देण्यासाठी या क्षेत्रात व्यवसाय सुरु करण्यासाठी लागणाऱ्या परवानग्यांची संख्या १० इतकी कमी करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था (आयटीआय) प्रशिक्षणार्थ्यांना शासन निर्णयाप्रमाणे  
इयत्ता १० वी व इयत्ता १२ वी चा समकक्ष दर्जा प्राप्त होणेबाबत**

(२९) १२०५४ (१३-०९-२०२०). श्री.अशोक पवार (शिरूर), श्री.दिलीप मोहिते-पाटील (खेड आळंदी), श्री.सुनिल टिंगरे (वडगाव शेरी), श्री.चेतन तुपे (हडपसर) : सन्माननीय कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यात शासकीय व खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेत (आयटीआय) व्यवसाय विषय उत्तीर्ण होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना इयत्ता १० वी इयत्ता १२ वी ची समकक्षता देणेबाबत दिनांक २७ सप्टेंबर २०१८ रोजी शासन निर्णय काढला आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त शासन निर्णयाप्रमाणे खाजगी व शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेने माध्यमिक शाळांप्रमाणे राज्य मंडळाकडून मंडळ मान्यता व मंडळ सांकेतांक घेणे आवश्यक असताना मोजक्याच संस्थेने मान्यता व सांकेतांक क्रमांक घेतला आहे हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, इयत्ता १० वी व इयत्ता १२ वी समकक्षतेसाठी विद्यार्थ्यांनी संबंधित औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमार्फत अर्ज करणे आवश्यक असतानाही काही खाजगी व शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेने मंडळ मान्यता व मंडळ सांकेतांक प्राप्त करून घेतल्याने विद्यार्थ्यांचे नुकसान होत आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय व त्यानुसार औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेतील प्रशिक्षणार्थ्यांना शासन निर्णयाप्रमाणे इयत्ता १० व इयत्ता १२ वी समकक्ष दर्जा प्राप्त करून देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. नवाब मलिक (०४-११-२०२०) : (१) होय, हे खरे आहे. (२) होय हे अंशतः खरे आहे.

- (३) नाही हे खरे नाही. शासकीय ४१७ औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांपैकी १७८ व खाजगी ५५९ औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांपैकी २८२ संस्थांना सांकेतांक प्राप्त झाला आहे. व उर्वरित संस्थांकडून सांकेतांक प्राप्त करून घेण्याची कार्यवाही सुरु आहे.
- (४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नांदेड जिल्ह्यासह राज्यातील ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना जिल्हा परिषदेच्या शाळांमध्ये  
निकृष्ट दर्जाच्या पोषण आहाराचे वाटप होत असल्याबाबत**

(३०) १२११२ (१३-०९-२०२०). श्री.अशोक पवार (शिरूर), श्री.दिलीप मोहिते-पाटील (खेड आळंदी), श्री.सुनिल टिंगरे (वडगाव शेरी), श्री.चेतन तुपे (हडपसर), डॉ.तुषार राठोड (मुखेड) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) नांदेड जिल्ह्यासह राज्यातील ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना जिल्हा परिषदेच्या शाळांमध्ये शासनाच्या वतीने शालेय पोषण आहार दिला जातो हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, विद्यार्थ्यांना वाटप करण्यात येत असलेल्या पोषण आहारामध्ये गहू तांदुळ इत्यादींचा समावेश असून हा पोषण आहार अनेक वेळा निकृष्ट दर्जाचा असल्याच्या तक्रारी येत असतात, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, नांदेड जिल्ह्यातील जिल्हा परिषदेच्या शाळांमध्ये पुरवठा करण्यात येणारे शालेय पोषण आहाराचे धान्य निकृष्ट दर्जाचे असल्याचे माहे-जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्या दरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, याबाबत शालेय व्यवस्थापन समिती, शिक्षक व मुख्याध्यापकांनी वारंवार संबंधित अधिका-ऱ्यांकडे तक्रारी करूनही त्याकडे जाणीवपूर्वक दुर्लक्ष करण्यात येत, आहे हे ही खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, शासनाने या पोषण आहार वाटपामध्ये अधिक पारदर्शकता येण्यासाठी तसेच विद्यार्थ्यांना निकृष्ट दर्जाचे पोषण आहाराचे वाटप होऊ नये याकरिता कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**प्रा. वर्षा गायकवाड (२४-११-२०२०) :** (१) हे खरे आहे.

(२) हे खरे नाही.

(३) व (४) हे खरे नाही.

(५) पुरवठेदारामार्फत धान्यादी मालाचा पुरवठा केल्यानंतर सदर माल प्रथमदर्शनी निकृष्ट दर्जाचा आढळल्यास तो बदलून देण्याबाबतची कार्यवाही करण्यात येते. तसेच, शाळांना वाटप करण्यात आलेल्या तांदूळ व धान्यादी मालाचे नमूने नियमितरीत्या प्रादेशिक आरोग्य प्रयोगशाळेमध्ये तपासून घेण्यात येतात. प्रयोगशाळेकडून अन्न सुरक्षा व मानके कायदा, २००६ मधील तरतुदीनुसार समाधानकारक अहवाल प्राप्त झाल्यानंतरच पुरवठा केलेल्या मालाची देयके अदा करण्यात येतात.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यात विशेषतः अहमदनगर शहर व वैभववाडी (ता.सिंधुदुर्ग) शहरात**

**शिवभोजन थाळी योजनेत झालेल्या गैरव्यवहाराबाबत**

(३१) १२२९१ (११-०७-२०२०). श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.राम कदम (घाटकोपर पश्चिम), श्री.अभिमन्यु पवार (औसा), श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर), श्री.गणपत गायकवाड (कल्याण पूर्व), श्री.किसन कथोरे (मुरबाड), श्री.प्रताप अडसड (धामणगाव रेल्वे) : सन्माननीय अन्न व नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात गरीब जनतेसाठी सुरु करण्यात आलेल्या शिवभोजन योजनेत गैरव्यवहार व अनियमितता होत असल्याच्या तक्रारी राज्यभरातून प्राप्त होत असल्याचे माहे एप्रिल-मे, २०२० च्या सुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, अहमदनगर जिल्ह्यात एका लोकप्रतिनिधींनी नगर शहरातील १० शिवभोजनालयामध्ये दिनांक २२ मार्च, २०२० ते दिनांक १० एप्रिल, २०२० या लॉकडाऊन व संचारबंदीच्या काळात १ लाख ११७ जणांनी भोजन घेतल्याबाबत शंका उपस्थित करून, बोगस व असत्य माहिती पुरवून फक्त थाळ्यांची संख्या वाढवून शासनाची फसवणूक करण्यात येत असल्याची तक्रार जिल्हा पोलीस दलाच्या आर्थिक गुन्हे शाखेकडे केली आहे, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, वैभववाडी (ता.सिंधुदुर्ग) येथील एका पक्षाचे शहराध्यक्ष यांनी हातावरील होम क्वॉरंटाईनचा शिक्का लपवून शिवभोजन योजनेचा ठेका मिळविल्याबाबतची तक्रार तालुका प्रशासनाकडे प्राप्त झाली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उपरोक्तप्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार काय कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**श्री. छगन भुजबळ (२०-१०-२०२०) :** (१) होय.

अहमदनगर जिल्हा पोलीस दलाच्या आर्थिक गुन्हे शाखेस मा.विधानसभा सदस्य यांचा शिवभोजन योजनेत भ्रष्टाचार करणा-यांविरुद्ध गुन्हा दाखल करणेबाबत दि. १४.०५.२०२० रोजी चौकशी करिता तक्रार अर्ज प्राप्त झाला आहे.

(२) दि.२२.०३.२०२० ते दि. १०.०५.२०२० या कालावधीत अहमदनगर शहरातील एकूण १० शिवभोजन केंद्रांकडून वितरीत करण्यात आलेल्या शिवभोजन थाळ्यांची संख्या १,००,११७ एवढी आहे. शासन परिपत्रक क्र. शिभोथा-२०१९/ प्र. क्र. ५१ (अ)/ नापु-१७, दि. २६.०३.२०२० अन्वये शिवभोजन थाळी लाभार्थ्यांना शक्यतो आवेष्टित स्वरूपात उपलब्ध करून देणेबाबत व कोणत्याही परिस्थितीत रस्त्यावरील बेघर, स्थलांतरीत व बाहेर गावचे विद्यार्थी उपाशी राहणार नाहीत याबाबत दक्षता घेण्याचे निर्देश दिले आहेत. कोरोना विषाणू प्रादुर्भावाच्या पार्श्वभूमीवर स्थलांतरीत, बाहेरगावचे विद्यार्थी, रस्त्यावरील बेघर, गरीब व गरजू इ. ची जेवणाअभावी हाल-अपेष्टा होऊ नये म्हणून सदर व्यक्ती वास्तव्यास असलेल्या ठिकाणी आवेष्टित स्वरूपात शिवभोजन थाळी पोहोच करण्याचे निर्देश देण्यात आले होते. त्यानुसार उपरोक्त कालावधीत लाभार्थ्यांना शिवभोजन थाळी आवेष्टित स्वरूपात पुरविण्यात आलेली आहे.

(३) हे खरे नाही.

परंतु सदर बाब ब्रेकिंग मालवणी या वृत्तवहिनीने प्रसिद्ध केल्याची बाब निदर्शनास आली आहे.

(४) तहसिलदार, वैभववाडी यांचेमार्फत चौकशी करून सदर केंद्र रद्द करण्यात आले आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.



राज्यातील सर्व शाळा बंद ठेवण्यात आल्याने लाखो विद्यार्थ्यांचे  
शैक्षणिक नुकसान होत असल्याबाबत

(३२) १२४१८ (१३-०९-२०२०). श्री.श्रीनिवास वनगा (पालघर), श्री.सुनिल प्रभू (दिंडोशी), श्री.प्रताप सरनाईक (ओवळा माजिवडा) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) संपूर्ण देशासह राज्यात कोरोना वायरसच्या पसरलेल्या आजाराने राज्यातील सर्व शाळा बंद ठेवण्यात आल्याने लाखो विद्यार्थ्यांचे शैक्षणिक नुकसान होत आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) तसेच कोरोना संसर्ग विचारात राज्य शैक्षणिक संशोधन परिषदेमार्फत शैक्षणिक वर्षासाठी प्रत्येक इयत्तेचा अभ्यासक्रम काही प्रमाणात कमी करण्याचा विचार करून ऑनलाईन तासिका आणि उपक्रमाचे वेळापत्रक तयार करण्यात येत आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, शैक्षणिक वर्ष उशिरा सुरु झाल्यास पुढील वर्षाच्या वेळापत्रकात बदल करणे आवश्यक असून शाळांमध्ये एका वर्षात ६०-७० विद्यार्थी दाटीवटीने बसल्याने कोरोना संसर्ग विचारात घेता यावर पर्यायी व्यवस्था करणेबाबत शासनातर्फे कोणती कार्यवाही करण्यात येणार आहे,
- (४) तसेच टाळेबंदी मागे घेण्यात आली तरीही नजिकच्या काळात कोरोना संसर्गाचा धोका संपणार नसल्याने याबाबत विद्यार्थ्यांची सुरक्षितता आणि शिक्षण व्यवस्था सुरु ठेवण्याच्या दृष्टीने शासनाने कोणत्या उपाययोजना केल्या वा करण्यात येत आहेत व त्याचे स्वरूप काय आहे वा याबाबत सुरु असलेल्या कार्यवाहीची सद्यःस्थिती काय आहे,
- (५) नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. वर्षा गायकवाड (२४-११-२०२०) : (१) हे खरे नाही.

(२) हे खरे आहे.

(३) शासन निर्णय दिनांक १५ जून, २०२० अन्वये शैक्षणिक वर्ष वेळेवर म्हणजे दिनांक १५ जून, २०२० रोजी सुरु करण्यात आले आहे. तसेच, या शासन निर्णयान्वये शाळा सुरु करणेबाबत तसेच गर्दी टाळणेसाठी मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात आल्या आहेत.

(४) सर्व विद्यार्थ्यांना गुगल क्लासरूम, दुरदर्शन, रेडीओ, जिओ टिव्ही तसेच बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या यु-ट्युब चॅनल्स व झुम अॅपद्वारेही ऑनलाईन शिक्षण देण्याची व्यवस्था करण्यात आली आहे. तसेच शाळा सुरु झाल्यानंतर मुलांच्या सुरक्षिततेसाठी आवश्यक मार्गदर्शक सूचना (SOP) जारी करण्यात आल्या आहेत.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

जुना बुधगाव (जि.सांगली) रस्त्यावरील नव्याने मंजूर करण्यात आलेले प्रादेशिक परिवहन विभागाचे (आरटीओ) कार्यालय निधीअभावी व जागेअभावी अद्याप बंद असल्याबाबत

(३३) १२४९५ (१६-०९-२०२०). श्री.धनजंय (सुधीर) गाडगीळ (सांगली), श्री.अनिल बाबर (खानापूर) : सन्माननीय परिवहन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) जुना बुधगाव (जि.सांगली) रस्त्यावरील नव्याने मंजूर करण्यात आलेले प्रादेशिक परिवहन विभागाच्या कार्यालयाचे काम मंजूर निधी व जागेअभावी प्रलंबित आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त मंजूर कार्यालयाशेजारी ब्रेक टेस्ट ट्रॅक व इतर कार्यालयीन कामाकरिता आवश्यक असणारी जागा मिळणेबाबतचा शासनास सादर करण्यात आलेला प्रस्ताव देखील प्रलंबित आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सद्यस्थितीत प्रशासकीय कार्यालयाचे कामकाज सांगली येथील वसंतदादा औद्योगिक वसाहतीतील खासगी जागेत ट्रॅक तसेच इतर कार्यालये मिरज येथील सावळी येथे सुरू असल्याचे माहे मे, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार नव्याने मंजूर करण्यात आलेले प्रादेशिक परिवहन विभागाचे कार्यालय सुरू करणेच्या दृष्टीने मंजूर असलेला निधी त्वरित वर्ग करून प्रलंबित असलेल्या जागेच्या प्रस्तावास तत्काळ मंजुरी देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**अॅड. अनिल परब (२४-११-२०२०) :** (१) व (२) मौजे सांगली येथील गट क्र.१३८,१३९,१४०/२ मधील ४४.७६ आर जमीनीवरील इमारतीमध्ये उप प्रादेशिक परिवहन कार्यालय सुरू करण्यासाठी सदर इमारतीची दुरुस्ती, वायरिंग व इतर कामकाज करण्यासाठीच्या रु.४६,७०,८००/- इतक्या खर्चाच्या अंदाजपत्रकास शासन निर्णय दि.१५.०१.२०१९ अन्वये मान्यता देण्यात आली असून सदर कामासाठी सन २०२०-२१ या आर्थिक वर्षासाठी निधी अर्थसंकल्पीत करण्यात आला आहे.

सदर कार्यालयाच्या लगत असलेली १ हेक्टर १५ आर इतकी जागा ब्रेक टेस्ट ट्रॅक व ड्रायव्हिंग टेस्ट ट्रॅक साठी उपलब्ध करून देणेबाबतचा मागणी प्रस्ताव जिल्हाधिकारी सांगली यांचेकडे सादर करण्यात आला आहे.

(३) होय.

(४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

#### केशरी शिधापत्रिका धारकांच्या वार्षिक उत्पनाची मर्यादा वाढविणेबाबत

**(३४) १२५०८ (१५-०८-२०२०). श्री.रविंद्र वायकर (जोगेश्वरी पूर्व) :** सन्माननीय अन्न व नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यात अन्न व नागरी पुरवठा विभागामार्फत वार्षिक उत्पनांचा निकष ठेवून विविध वर्गातून नागरीकांना शिधा वितरीत केला जातो, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, अंत्योदय (दारिद्र्यरेषेखालील कुटुंबे) पिवळे, प्राधान्य वर्ग कुटुंबातील केशरी व बेघर कुटुंबासाठी तात्पुरते गुलाबी कार्ड विभागामार्फत वितरीत करण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, केंद्र शासनाच्या राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा कायद्यांतर्गत ज्यांचे वार्षिक उत्पन्न रुपये ५९०००/- एवढे आहे त्यांचा प्राधान्य वर्गात समावेश करून शिधा वितरीत केला जातो परंतु केशरी कार्ड धारक असून वार्षिक उत्पन्न रुपये ५९००१/- ते १,०००००/- पर्यंत आहे अश्या कार्ड धारकांना शासनाच्या शिधा वितरणाचा लाभ मिळत नसल्याने ते शासनाच्या या शिधा योजनेपासून वंचित रहात आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, यामुळे राज्यातील सगळ्याच केशरी कार्डधारकांना शिधा वितरणाचा लाभ घेता येत नसल्याने केशरी कार्ड धारकांची वार्षिक उत्पन्न मर्यादा वाढविण्यासाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**श्री. छगन भुजबळ (१२-१०-२०२०) :** (१) होय.

(२) अंशतः खरे आहे. विभागामार्फत वार्षिक कौटुंबिक उत्पन्नाच्या आधारे शिधापत्रिका वितरीत करण्यात येतात. त्यानुसार □ १५,०००/- पर्यंत वार्षिक कौटुंबिक उत्पन्न असणाऱ्या कुटुंबांना दारिद्र्यरेषेखालील (बिपीएल) पिवळी शिधापत्रिका, रु.१५,०००/- ते रु.१ लक्ष पर्यंत वार्षिक कौटुंबिक उत्पन्न असणाऱ्या कुटुंबांना दारिद्र्यरेषेवरील (एपीएल) केशरी शिधापत्रिका, रु. १ लक्ष पेक्षा अधिक वार्षिक कौटुंबिक उत्पन्न असणाऱ्या कुटुंबांना दारिद्र्यरेषेवरील (एपीएल) शुभ्र शिधापत्रिका वितरीत करण्यात येते.

(३) राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत केंद्र शासनाने दिलेल्या इष्टांकाच्या मर्यादेत लाभार्थ्यांची निवड करावयाची असल्याने त्याबाबत दि. १७.१२.२०१३ च्या शासन निर्णयान्वये केशरी शिधापत्रिकाधारकांमधून प्राधान्य कुटुंब लाभार्थ्यांची निवड करिता निकष विहित करण्यात आले आहेत. त्यानुसार ग्रामीण व शहरी भागातील अनुक्रमे रु.४४,०००/- व रु.५९,०००/- वार्षिक कौटुंबिक उत्पन्न असणाऱ्या केशरी शिधापत्रिकाधारकांचा राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत प्राधान्य कुटुंब लाभार्थी म्हणून समावेश करण्यात आला आहे.

ग्रामीण भागातील रु.४४,०००/- ते रु.१ लक्ष व शहरी भागातील रु.५९,०००/- ते रु.१ लक्ष वार्षिक कौटुंबिक उत्पन्न असणाऱ्या केशरी शिधापत्रिकाधारकांना राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत समावेश करण्यात आलेला नाही.

(४) राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत प्राधान्य कुटुंब लाभार्थ्यांमध्ये समावेश न झालेल्या राज्यातील १४ शेतकरी आत्महत्याग्रस्त जिल्ह्यातील केशरी शिधापत्रिकाधारक शेतकऱ्यांना प्राधान्य कुटुंब लाभार्थ्यांप्रमाणेच सवलतीतील अन्नधान्याचा लाभ देण्यात येत आहे.

राज्यात शिधापत्रिकांचे संगणकीकरण/ आधार सिडींगचे काम प्रगतीपथावर असून सदर काम पूर्ण झाल्यानंतर राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत समावेश न झालेल्या केशरी शिधापत्रिकाधारकांना अन्नधान्याचा लाभ देण्याचा निर्णय घेण्याबाबत दि.१५.०१.२०१६ च्या शासन निर्णयान्वये घेण्यात आला आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**आय.टी.आय. निदेशक संघटनेच्या मागण्यांबाबत**

(३५) १२५४३ (१३-०९-२०२०). श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती) : सन्माननीय कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारीतील प्राचार्य वर्ग-२ पदावर अन्यायकारक पद्धतीने होत असलेले पदोन्नती धोरण सुधारित करणेबाबत महाराष्ट्र राज्य आय.टी.आय. निदेशक संघटनेच्या गत वीस वर्षांपासूनच्या मागणीस अनुसरून शासन व प्रशासन स्तरावर झालेल्या चर्चेनंतर सर्व पदांचे सेवाशर्ती सुधारित करणेबाबत उच्चस्तरीय समिती गठीत करण्यात आली होती, हे खरे आहे काय,

(२) तसेच, शासकीय आय.टी.आय. मधील अडचणीबाबत मा.मंत्री कौशल्य विकास व उद्योजकता, सचिव, कौशल्य विकास उद्योजकता, मा.संचालक व्य.शि. प्रशि, व मा.श्री.विक्रम काळे, विधान परिषद सदस्य व संघटना पदाधिकारी यांच्या दिनांक २१ जानेवारी, २०२० रोजी झालेल्या संयुक्त बैठकीमध्ये आय.टी.आय. मधील सर्व संवर्गाचे सेवाशर्ती नियम मंजूरीसाठीचे प्रस्ताव १५ दिवसांमध्ये पाठविण्याचे ठरविण्यात आले होते, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, त्यानुषंगाने प्रस्ताव पाठविण्यात आला आहे काय, असल्यास तो मंजूर करण्यात आला आहे काय,

(४) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय व त्यानुसार कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. नवाब मलिक (२८-१०-२०२०) : (१) होय. हे खरे आहे.

(२), (३) व (४) मा.मंत्री, कौशल्य विकास व उद्योजकता यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक २१ जानेवारी, २०२० रोजी झालेल्या बैठकीत वर्ग-२ च्या सुधारित सेवाप्रवेश नियमावलीबाबत शासनास पाठविलेल्या प्रस्तावातील त्रुटीची पुर्तता करण्याबाबत निदेश देण्यात आले होते. त्यानुसार व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारीतील गट-ब (तांत्रिक) व अन्य काही संवर्गांच्या पदांचे सेवाप्रवेश नियम सुधारित करण्याचा सुधारित प्रस्ताव संचालनालयाकडून सादर करण्यात आला असून, सादर प्रस्तावावर शासन स्तरावर कार्यवाही सुरु आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेत कार्यरत कंत्राटी निदेशकांवर**

**होत असलेल्या अन्यायाबाबत**

(३६) १२५५० (१३-०९-२०२०). श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती) : सन्माननीय कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेत नियमित शिल्प निदेशकांची पदे शासनाच्या ज्या विहित पद्धतीने भरतात त्याच पद्धतीने कंत्राटी तत्वावरील ३२६ पदे भरण्यात आली आहे काय, तसेच दोघांच्याही कर्तव्य व जबाबदारी सामान आहेत काय,
- (२) असल्यास, शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेत गत १० वर्षांपासून कार्यरत असलेल्या कंत्राटी निदेशकांना मानधन रु.१५०००/- देण्यात येते व तासिका तत्वावर निदेशकांना त्यांच्यापेक्षा अधिक म्हणजे रु.३८६००/- पर्यंत मानधन देण्याचे आदेश आहेत, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, शासनाने कंत्राटी तत्वावर निदेशकांचे मानधन घड्याळी तासिक तत्वावरील निदेशकांपेक्षा कमी असल्याने यामध्ये वाढ करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

- श्री. नवाब मलिक (०५-११-२०२०) :** (१) होय, हे खरे आहे.  
(२) होय, हे अंशतः खरे आहे.  
(३) सदर बाब सदरस्थितीत शासनाच्या विचाराधीन आहे.  
(४) लागू नाही.

#### खामगाव-जालना या रेल्वे मार्गाचे काम सुरु करण्याबाबत

- (३७) १२६०० (१६-१०-२०२०). श्रीमती श्वेता महाले (चिखली) :** सन्माननीय परिवहन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) खामगाव-जालना या रेल्वे मार्गाचे काम सुरु करण्यासंदर्भात सर्व विभागांची बैठक घेण्यात येईल असे मा मंत्री (परिवहन) यांनी दिनांक ०४ मार्च, २०२० रोजी आश्वासन दिले होते, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त खामगाव - जालना रेल्वेमार्गाचा सर्व्हे ब्रिटीश काळात करण्यात येऊन ग्रेट इंडियन पेनीनसुला रेल्वे कंपनी मार्फत सदर नवीन रेल्वेमार्गाचे काम करण्यात आल्याची कागदपत्रे उपलब्ध असून केंद्र शासनाच्या रेल्वे मंत्रालयाने सन २०१६-१७ या वर्षी भांडवली गुंतवणूक कार्यक्रमांतर्गत खामगाव-जालना या रेल्वेमार्गाचा समावेश केलेला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, या मार्गाचा सर्व्हे करण्यासाठी दिनांक ६ फेब्रुवारी, २०१९ रोजीच्या आदेशान्वये निधी मंजूर केलेला असून त्यानुसार सदर रेल्वेमार्गाचा सर्व्हे झाल्यानंतर प्रकल्पाचे अंदाजपत्रक तयार होऊन प्रकल्पास नव्याने मान्यता देण्यात येणार आहे, हे खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय व त्यानुसार सदर प्रकल्पास मान्यता देऊन काम सुरु करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**अॅड. अनिल परब (१९-११-२०२०) :** (१) होय.

(२) व (३) खामगाव-जालना रेल्वेमार्गाचा सर्व्हे ब्रिटीश काळात करण्यात येऊन ग्रेट इंडियन पेनीनसुला रेल्वे कंपनी मार्फत सदर नवीन रेल्वेमार्गाचे काम हाती घेण्यात आल्याची कागदपत्रे उपलब्ध आहेत. त्यानंतर केंद्र शासनाच्या रेल्वे मंत्रालयाने सन २०१६-१७ या वर्षी भांडवली गुंतवणूक कार्यक्रमांतर्गत या रेल्वेमार्गाचा समावेश केलेला असून दिनांक ०६.०२.२०१९ च्या आदेशान्वये या मार्गाचा सर्व्हे करण्यासाठी निधी मंजूर केलेला आहे. त्यानुसार सदर रेल्वेमार्गाचा सर्व्हे झाल्यानंतर प्रकल्पाचे अंदाजपत्रक तयार होऊन प्रकल्पास नव्याने मान्यता देणे अपेक्षित आहे.

(४) सदर प्रकल्पास मान्यता देणेबाबत केंद्र शासनाकडे पाठपुरावा करण्यात येत आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**पिंपळगाव (ह) (ता.देसाईगंज, जि.गडचिरोली) येथे धान केंद्रावर  
गोदामाचे बांधकाम करण्याबाबत**

**(३८) १२७५१ (१९-०७-२०२०). श्री.कृष्णा गजबे (आरमोरी) :** सन्माननीय अन्न व नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पिंपळगाव (ह) (ता.देसाईगंज, जि.गडचिरोली) येथे आदिवासी विविध कार्यकारी सहकारी संस्थेच्या धान खरेदी केंद्रावर गोदामा अभावी संस्थेच्या आवारात उघड्यावर धान साठवून ठेवल्याचे माहे जुन, २०२० च्या पहील्या आठवड्यात निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर केंद्रावरील गोदामाच्या बांधकामाबाबतचा प्रस्ताव आवश्यक कागदपत्रांसह आदिवासी विकास महामंडळाकडे सादर करण्यात आलेला आहे, हे ही खरे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे, असल्यास, सदर कार्यवाहीचे स्वरूप काय आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**श्री. छगन भुजबळ (०३-११-२०२०) :** (१) होय, हे खरे आहे.

तथापि, महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी विकास महामंडळ मर्या., नाशिक या अभिकर्ता संस्थेच्या अधिनस्त प्रादेशिक कार्यालय, गडचिरोली अंतर्गत पिंपळगाव हे खरेदी केंद्र दि.२५.११.२०१९ रोजी सुरु करण्यात आले. सदर खरेदी केंद्रावर गोदाम उपलब्ध नसल्याने आदिवासी विविध कार्यकारी सहकारी संस्थेद्वारे खरेदी केलेला धान सुरक्षिततेच्या दृष्टीने ताडपत्र्यांनी झाकून सुरक्षित साठवणूक करण्यात आला आहे.

(२) हे खरे नाही.

आदिवासी विकास महामंडळास पिंपळगाव खरेदी केंद्राच्या नजीक असलेले मौजा- पोटगा येथे जागा गोदाम बांधकामासाठी मंजूर करण्यात आलेली होती. मात्र सदरच्या जागेवर अतिक्रमण असल्याने, ती जागा प्राप्त झालेली नाही. पर्यायी जागा उपलब्ध होण्यासाठी तहसिल कार्यालय, देसाईगंज, जि.गडचिरोली स्तरावर कार्यवाही सुरु आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**इयत्ता पहिली ते सहावी चालू वर्षापासून मराठी सक्तीची करण्याबाबत**

(३९) १३१९२ (१३-०९-२०२०). श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्री.देवेन्द्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.सुभाष देशमुख (सोलापूर दक्षिण), श्री.राम कदम (घाटकोपर पश्चिम) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय:-

(१) दक्षिणात्य राज्यातील कायद्यांचा व त्याची अंमलबजावणी इ. सर्व संबंधीत बाबींचा अभ्यास करून राज्यातील सर्व माध्यमांच्या, सर्व मंडळांच्या शाळांमध्ये मराठी भाषा अनिवार्य करण्याचा कायदा लागू करण्याकरिता विधी व न्याय विभागाच्या सल्ल्याने कायद्याचा मसुदा तयार करण्याचे सुरु असलेले काम पूर्ण झाले आहे काय,

(२) असल्यास, त्या अनुषंगाने सर्व माध्यमांच्या शाळांनी मराठी विषय सक्तीने शिकविण्याच्या कायद्याचे अनुपालन करण्यासाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) अद्याप कायद्याचा मसुदा तयार करण्याचे काम पूर्ण झाले नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत व केंव्हापर्यंत सदर कायद्याचा मसुदा तयार करण्याचे काम पूर्ण होणे अपेक्षित आहे ?

**प्रा. वर्षा गायकवाड (०९-११-२०२०) :** (१) होय, हे खरे आहे.

(२) शासनाच्या दिनांक १ जून, २०२० च्या शासन निर्णयानुसार शैक्षणिक वर्ष २०२०-२०२१ पासून महाराष्ट्र राज्यातील सर्व शाळांमध्ये अध्यापन व अध्ययनामध्ये कायद्यान्वये मराठी भाषा सक्तीची करण्यात आली आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**सोलापूर व उस्मानाबाद जिल्ह्यात पाणी टंचाईमुळे नागरीकांची गैरसोय होत असल्याबाबत**

(४०) १३३९७ (१७-०९-२०२०). श्री.सुभाष देशमुख (सोलापूर दक्षिण) : सन्माननीय पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सोलापूर व उस्मानाबाद जिल्ह्यात पाणी टंचाईमुळे नागरीकांची गैरसोय होत असल्याने अनेक गावांत टँकरने पाणीपुरवठा करण्यात येत असल्याचे माहे मे, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त जिल्ह्यातील पाणीटंचाई दूर करण्यासाठी पाणी टंचाई कृती आराखडा तयार करण्यात आला आहे काय, सदर आराखड्यामध्ये कोणत्या उपाययोजना सुचविण्यात आल्या आहेत,

(३) नसल्यास, उक्त प्रकरणी होत असलेल्या विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**श्री. गुलाबराव पाटील (१९-१०-२०२०) :** (१) सोलापूर व उस्मानाबाद जिल्ह्यात निर्माण झालेल्या पिण्याच्या पाण्याच्या टंचाई निवारणासाठी टँकरद्वारे पाणीपुरवठा करण्यात आला आहे.

(२) माहे ऑक्टोबर २०१९ ते जून २०२० या टंचाई कालावधीकरिता तयार केलेल्या संभाव्य टंचाई कृती आराखड्यानुसार सोलापूर व उस्मानाबाद जिल्ह्यात अनुक्रमे ७४७ व ४६३१ उपाययोजना प्रस्तावित होत्या. यामध्ये सोलापूर जिल्ह्यात ३७४ टँकरद्वारे पाणी पुरवठा करणे, ३६९ खाजगी विहिरी अधिग्रहित करणे व ४ विंधन विहिरी घेणे अशा एकूण ७४७ उपाययोजना प्रस्तावित होत्या. उस्मानाबाद जिल्ह्यात ७१२ विंधन विहिरी घेणे, २८ नळ पाणी पुरवठा योजनांची विशेष दुरुस्ती करणे, ४३ विंधन विहिरीची विशेष दुरुस्ती करणे, ६२५ तात्पुरत्या पूरक पाणीपुरवठा योजना घेणे, ६७० टँकरने पाणीपुरवठा करणे, २४९० खाजगी विहीर अधिग्रहण करणे, ४३ विहीर खोल करणे/गाळ काढणे, १४ बुडक्या घेणे व ६ प्रगतीपथावरील नळ पाणीपुरवठा योजना पूर्ण करणे अशा एकूण ४६३१ उपाययोजना प्रस्तावित होत्या.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**शालेय शिक्षण विभागाने कोविड-१९ च्या लॉकडाउन शिथिल केल्यानंतर  
राज्यातील शाळांचे शिक्षण टप्प्याटप्प्याने सुरु करण्याबाबत**

**(४१) १३५८२ (१३-०९-२०२०). डॉ.भारती लव्हेकर (वर्सावा) :** सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील शाळां टप्प्याटप्प्याने सुरु करण्यासंदर्भात मार्गदर्शक सूचना देणारे परिपत्रक दिनांक १५ जून, २०२० रोजी वा त्यासुमारास शालेय शिक्षण विभागाने पारीत केले हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास या परिपत्रकात शालेय शिक्षण विभागाने स्वतः कडे कोणतीही जबाबदारी न घेता सर्व जबाबदारी पालक /शिक्षक शिक्षण संस्था चालक यांच्यावर विभागून टाकली, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, शासनाने महत्वाच्या गंभीर विषयाबाबत मार्गदर्शक सूचना देताना असमर्थता दर्शविली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**प्रा. वर्षा गायकवाड (०५-११-२०२०) :** (१) हे खरे आहे. (२) हे खरे नाही. शैक्षणिक संस्था असलेल्या गावातील कोरोनामुळे उद्भवलेल्या स्थितीचे ज्ञान स्थानिकांनाच असल्यामुळे शाळा सुरु करणेबाबत निर्णय घेण्याचा अधिकार जिल्हा आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरणाच्या परवानगीने शाळा व्यवस्थापन समितीस देण्यात आला आहे.

(३) हे खरे नाही.



(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्याच्या पाणी व स्वच्छता विभागातील कंत्राटी कर्मचाऱ्यांचा आऊटसोर्सिंग  
एजेन्सी नेमण्यास विरोध असल्याबाबत**

(४२) १३६३१ (१६-०९-२०२०). श्री.अनिल बाबर (खानापूर) : सन्माननीय पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्याच्या पाणी व स्वच्छता मिशन विभागातील कंत्राटी कर्मचाऱ्यांसाठी आऊटसोर्सिंग एजेन्सी नेमण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सोळा वर्षांपासून काम करणाऱ्या कंत्राटी कर्मचाऱ्यांची एजेन्सीमुळे आर्थिक पिढवणूक होणार असल्याने आऊटसोर्सिंग एजेन्सी नेमण्यास कंत्राटी कर्मचाऱ्यांचा विरोध आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर प्रस्तावावर शासन फेरविचार करणार आहे काय,

(४) नसल्यास, त्याची कारणे काय आहेत ?

श्री. गुलाबराव पाटील (१६-१०-२०२०) : (१) होय.

(२) होय.

(३) जल जीवन मिशन संदर्भात शासनाने दिनांक ०४.०९.२०२० अन्वये शासन निर्णय निर्गमित केला आहे. या शासन निर्णयानुसार बाह्य यंत्रणेद्वारे पदे भरण्याबाबत राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनला अधिकार देण्यात आले आहेत.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**जळगाव जिल्ह्यात पाणी पुरवठा योजनेसाठी टी.सी.एल. व अॅलमचा पुरवठा करणेबाबत**

(४३) १३७७४ (१६-०९-२०२०). श्री.संजय सावकारे (भुसावळ) : सन्माननीय पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) जळगांव जिल्ह्यातील तळवेल व सारोळा जलशुध्दीकरण केंद्रस्थानी असलेल्या ८० गावांच्या प्रादेशिक पाणीपुरवठा योजनेच्या देखभाल दुरुस्तीसाठी टी.सी.एल. व अॅलम पुरविण्याबाबत ग्रामीण पाणीपुरवठा उपविभागाने शासनाकडे दिनांक १० जुन, २०२० रोजी वा त्यासुमारास मागणी केली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, देखभाल दुरुस्तीसाठी लागणारे अॅलम व टी.सी.एल. पुरवठा करण्यासाठी निविदा प्रसिध्द होईपर्यंत चालू निविदेस मुदतवाढ मिळण्याबाबतचा ठराव दिनांक २९ एप्रिल, २०२० रोजी झालेल्या जलव्यवस्थापन समितीच्या बैठकीमध्ये सादर करून बैठकीचे इतिवृत्त प्राप्त झाल्यानंतर पुरवठादारास दिनांक १० जुलै, २०२० रोजी पुरवठा आदेश देण्यात आले आहेत, हे ही खरे आहे काय,

- (३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने आतापर्यंत किती टी.सी.एल व अॅलमचा पुरवठा करण्यात आला वा येत आहे,  
(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**श्री. गुलाबराव पाटील (०९-११-२०२०) :** (१) अंशतः खरे आहे.

कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद, जळगांव यांचेकडे मागणी केली आहे.

- (२) हे खरे आहे.  
(३) आतापर्यंत विनाविलंब ९ टन टी.सी.एल. व २० टन अॅलमचा पुरवठा करण्यात आलेला आहे.  
(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

---

**पारगड (ता.चंदगड, जि.कोल्हापूर) व सामानगड (ता.गडहिंग्लज, जि.कोल्हापूर) यांचे संवर्धन होवून त्यांचे पर्यटनाच्या दृष्टीने 'अ' वर्गात समावेश होणेबाबत**

**(४४) १३८१४ (१६-०९-२०२०). श्री.राजेश पाटील (चंदगड) :** सन्माननीय पर्यटन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) चंदगड (जि.कोल्हापूर) तालुक्यातील पारगड हा छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या पदस्पर्शाने पावन झालेला व गडहिंग्लज तालुक्यातील सरसेनापती प्रतापराव गुजर यांच्या भूमीतील किल्ले सामानगड या दोन्ही ऐतिहासिक किल्ल्यांचा शासनाच्या पर्यटन विभागाच्या 'अ' वर्गात समावेश नसल्याने संवर्धनाअभावी हे दोन्ही किल्ले पर्यटनदृष्ट्या दुर्लक्षित राहिले आहेत, हे खरे आहे काय,  
(२) असल्यास, उपरोक्त दोन्ही पारगड व सामानगड यांचे संवर्धन होवून त्यांचा समावेश शासनाच्या 'अ' वर्गात झाल्यास पर्यटनाला चालना मिळून किल्ले परिसराचा विकास होईल, हे ही खरे आहे काय,  
(३) असल्यास, उक्त दोन्ही किल्ल्यांचा 'अ' वर्गात समावेश होणेबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,  
(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**श्री. आदित्य ठाकरे (१३-११-२०२०) :** (१) व (२) हे खरे नाही, किल्ले पारगड व किल्ले सामानगड या दोन किल्ल्यांच्या ठिकाणी पर्यटनवाढीच्या दृष्टीने विकास कामे करण्यात आलेली आहेत.

- (३) व (४) सदर दोन्ही किल्ल्यांना अद्याप 'ब' वर्ग पर्यटनस्थळ यादीमध्ये समावेश नसल्याने प्रश्न उद्भवत नाही.
-

**सीबीएससी ने नववी ते बारावीच्या विद्यार्थ्यांचा ३० टक्के अभ्यासक्रम कमी करण्याचा निर्णय घेतला असून त्यात नागरिकशास्त्र विषय वगळण्यात आल्याबाबत**

(४५) १३८७९ (१३-०९-२०२०). श्री.अब् आजमी (मानखूर्द शिवाजीनगर) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कोरोनासाथीच्या पार्श्वभूमीवर विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रमाचा ताण येऊ नये, म्हणून सीबीएससी ने नववी ते बारावीच्या विद्यार्थ्यांचा ३० टक्के अभ्यासक्रम कमी करण्याचा निर्णय घेतला असून त्यात नागरिकशास्त्र विषय वगळण्यात आल्याची बाब दिनांक ९ जुलै, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, नागरिकत्व, लोकशाही व वैविध्य या संकल्पना पासून विद्यार्थ्यांना वंचित ठेवल्याने सरकारच्या निर्णयाला समजातून तीव्र विरोध होत असल्याचे ही निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**प्रा. वर्षा गायकवाड (१२-११-२०२०) :** (१) व (२) हे खरे आहे. नागरिकशास्त्र विषयातील अंशतः भाग वगळण्यात आला आहे. याबाबतचा निर्णय सी.बी.एस.ई. बोर्डा मार्फत घेण्यात आला आहे.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

#### राज्यातील बेरोजगारी रोखण्याबाबत

(४६) १३९१९ (१३-०९-२०२०). अॅड.राहुल ठिकले (नाशिक पूर्व) : श्री. दादाराव यादवरावजी केचे सन्माननीय कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील बेरोजगारीचा दर २०.९ टक्क्यावरून वरून ३१.१० टक्के पर्यंत वाढल्याचे सेंटर फॉर मॉनेटरींग इंडियन इकॉनॉमिक या संस्थेच्या अहवालात नमूद करण्यात आल्याचे माहे ऑगस्ट, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, नोटाबंदीमुळे रोजगार आणि छोट्या व्यवसायांवर विपरीत परिणाम झाला असून माहे डिसेंबर, २०२० पर्यंत बेरोजगारीच्या प्रमाणात ५० टक्क्यांहून अधिक वाढ होण्याचा धोका असल्याचे सदरील अहवालात नमूद करण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार बेरोजगारांना बेरोजगार भत्ता देणे तसेच बेरोजगारी रोखण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

**श्री. नवाब मलिक (०३-११-२०२०) :** (१) विभागास सदर अहवाल सादर झालेला नाही.

(२) प्रश्न उद्भवत नाही.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

बेरोजगारीचा प्रश्न सोडविण्याकरीता शासन प्रयत्नशील असून याबाबत कौशल्य विकास व उद्योजकता विभागाकडून बेरोजगार उमेदवारांसाठी रोजगार मेळावे आयोजित करणे, बेरोजगारांच्या सेवा सहकारी संस्था स्थापन करणे, व्यवसाय मार्गदर्शन व समुपदेशन केंद्र स्थापन करणे, रोजगार प्रोत्साहन कार्यक्रम राबविणे, त्यातर्गत महास्वयं वेबपोर्टल सुरू करण्यात आले असून उमेदवार व नियोक्ते नोंदणी, रिक्तपदे अधिसूचीत करणे, रोजगार मेळावा इ. मोडयूल वेबपोर्टलवर उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहे. तसेच महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास संस्थेतर्फे विविध प्रकारचे कौशल्य कोर्सेस, विविध योजनांतर्गत उपलब्ध करून देण्यात येतात.

**ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, बीड यांनी राष्ट्रीय पेयजल कार्यक्रमांतर्गत  
१६ कामांच्या ई-निविदा प्रकाशित केल्याबाबत**

(४७) १४२८३ (०२-०९-२०२०). श्री.रत्नाकर गुट्टे (गंगाखेड) : सन्माननीय पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) बीड येथील ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग यांनी राष्ट्रीय पेयजल कार्यक्रमांतर्गत १६ कामांच्या ई-निविदा माहे सप्टेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान प्रकाशित केल्या आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, संबंधित विभागाने शासन निर्णय क्रमांक सी ए टी/२०१७/प्र क्रमांक ८/इमा दोन/दिनांक २७ सप्टेंबर, २०१८ नुसार संबंधित ई-निविदा बाबत शासकीय ठेकेदारांनी शासन निर्णयातील मुद्दा क्रमांक सात नुसार मोबदला मागितला आहे हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे ?

श्री. गुलाबराव पाटील (०५-११-२०२०) : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) अंशता: खरे आहे संबंधित १६ कामांच्या ई-निविदेत एकूण ५३ ई निविदाधारक ठेकेदारांपैकी १ शासकीय ठेकेदार यशराज कन्स्ट्रक्शन कं.औरंगपुर ता.जि.बीड यांनी त्यांचे पत्र दि.०१.०७.२०२० अन्वये मोबदला मागणी लेखी स्वरूपात केलेली आहे.

(३) सदर प्रकरणी तपासणी केली असता विभागाने प्रसिध्द केलेल्या उक्त १६ कामांच्या ई निविदे मधील अटी व शर्ती नुसार कंत्राटदारास compensation देणे याबाबत अटीचा समावेश नसल्याने संबंधित ई निविदा धारकास त्यांच्या मागणी नुसार compensation देण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही. सदर १६ योजना मध्ये ४० LPCD ऐवजी ५५ LPCD असा निकष बदलल्याने योजनेची संकल्पणे बदलून निविदेच्या एकंदरीत व्याप्तीत (Scopes) बदल होत असल्याने सदर १६ ई-निविदा रद्द करण्याची कार्यवाही करण्यात येत आहे.

**पुणे-नाशिक या दोन शहरांना जोडणारा पुणे-नाशिक सेमी हाय स्पीड  
डबल लाईन रेल्वे प्रकल्पाबाबत**

(४८) १४४९० (१६-०९-२०२०). श्री.राजेश पाटील (बोईसर) : सन्माननीय परिवहन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) पुणे -नाशिक या दोन शहरांना जोडणारा पुणे-नाशिक सेमी हाय स्पीड डबल लाईन रेल्वे प्रकल्प कार्यान्वित करण्याबाबत शासनाने योजना आखली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास सदर प्रकल्प किती मुदतीत पूर्ण करण्यात येणार आहे, प्रकल्पाची अंदाजीत खर्चाची रक्कम किती आहे व त्यासाठी अर्थसंकल्पात किती तरतूद करण्यात आली वा येणार आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. अनिल परब (१९-११-२०२०) : (१) व (२) होय, पुणे-नाशिक दुहेरी मध्यम अतिजलद रेल्वे मार्गासाठी महाराष्ट्र लोहमार्ग पायाभूत विकास कंपनी (महारेल/ MRIDC) कडून सविस्तर प्रकल्प अहवाल (DPR) तयार करण्यात आला आहे. त्यानुसार सदर प्रकल्पाची एकूण अंदाजित किंमत रु.१६०३९ कोटी एवढी असून प्रकल्प खर्चाचे प्रमाण ४०% समभाग आणि ६०% कर्ज याप्रमाणे DPR मध्ये आर्थिक बाब समाविष्ट करण्यात आली आहे. सदर प्रकल्पास अद्याप राज्य शासनाची मान्यता झालेली नसल्यामुळे अर्थसंकल्पात तरतूद करण्यात आलेली नाही.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**चामोर्शी (जि.गडचिरोली) तालुक्यातील कुरुड व १६ गावे प्रादेशिक पाणी  
पुरवठा योजनेच्या कामात झालेला गैरव्यवहार**

(४९) १४५२३ (१६-१०-२०२०). डॉ.देवराव होळी (गडचिरोली) : सन्माननीय पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) चामोर्शी (जि.गडचिरोली) तालुक्यातील मुख्यमंत्री ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गत ९ कोटी रुपयांच्या कुरुड व १६ गावे प्रादेशिक पाणी पुरवठा योजनेच्या कामाची मुदत पूर्ण होवूनही सदर काम संध गतीने सुरु असून केवळ ७०% काम पूर्ण झालेले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या योजनेच्या कामात वापरण्यात आलेले पाईप निकृष्ट दर्जाचे असून बांधकामात गैरव्यवहार झाला असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणाची शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय निष्पन्न झाले व तदनुसार संबंधितांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. गुलाबराव पाटील (०९-११-२०२०) : (१) अंशतः खरे आहे. योजनेची कामे संधगतीने सुरु असून ७५ टक्के कामे पूर्ण झालेले आहे.

(२) हे खरे नाही. योजनेच्या कामात वापरण्यात आलेले साहित्य हे भारतीय मानकांप्रमाणे असून महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण मान्यता प्राप्त पुरवठादाराकडून तसेच त्रयस्थ यंत्रणेद्वारे तपासणी अंती पुरवठा करण्यात आलेले आहेत.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) सदर योजनेची कामे, दि.२५.१०.२०१९ पर्यंत पूर्ण करणे आवश्यक होते.

मात्र योजनेतील उंच जलकुंभाकरिता ग्रामपंचायत स्तरावरून जागा उपलब्ध करून देण्यास दिरंगाई झाल्याने व योजनेच्या शिर्ष कामाकरिता पोहच रस्ता उपलब्ध नसल्याने कामास विलंब झालेला आहे.

कोव्हीड-१९ मुळे कुशल कामगार उपलब्ध होत नसल्याने कामास विलंब होत आहे. सद्यस्थितीत ७५ टक्के कामे पुर्ण झाली असून उर्वरीत कामे गतीने करण्याचे नियोजन आहे.

### मुंबईतील वडाळा येथील प्रादेशिक परिवहन कार्यालयात नागरिकांची

#### दलालांकडून फसवणूक होत असल्याबाबत

(५०) १४७७९ (१७-०९-२०२०). श्री.योगेश सागर (चारकोप) : सन्माननीय परिवहन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबईतील वडाळा येथील प्रादेशिक परिवहन विभागाच्या कार्यालयात वाहनांच्या कामासाठी येणा-या सामान्य नागरिकांची दलालांकडून फसवणूक होत असल्याने कार्यालयात कामकाजासंदर्भातील कागदपत्रे अधिकृत व्यक्तींकडूनच स्वीकारण्याचे आदेश येथील प्रादेशिक परिवहन अधिकारी यांनी दिले असून अनधिकृत व्यक्तींकडून कागदपत्रे स्वीकारल्यास त्यांच्यावर कठोर कारवाई करण्याचा ईशारा दिला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व उपरोक्त आदेशानुसार किती दलालांवर कारवाई करण्यात आली वा येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. अनिल परब (२४-११-२०२०) : (१) होय.

संबंधीत अर्जदारांकडून अथवा त्यांनी दिलेल्या प्राधिकृत पत्र असलेल्या व्यक्तींकडून तसेच युनियन अथवा डिलर यांचे ओळखपत्र लावलेल्या व्यक्तींकडूनच कामकाजाचे दस्तावेज स्विकारण्याबाबत प्रादेशिक परिवहन अधिकारी, मुंबई (मध्य) यांनी दि.२८.०३.३०१९ रोजी आदेश निर्गमित केले असून त्यानुसार सदर कार्यालयात कार्यवाही करण्यात येत आहे.

(२) व (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

विधान भवन :  
मुंबई.

राजेन्द्र भागवत  
सचिव,  
महाराष्ट्र विधानसभा.

मुद्रणपूर्व सर्व प्रक्रिया महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाच्या संगणक यंत्रणेवर  
मुद्रण: शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई.